

Rapport 2010:20 R

Eurostudent

– om svenska studenter i en europeisk undersökning, hösten 2009

Rapport 2010:20 R

Eurostudent

– om svenska studenter i en europeisk
undersökning, hösten 2009

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Eurostudent – om svenska studenter i en europeisk undersökning, hösten 2009

Utgiven av Högskoleverket 2010

Högskoleverkets rapportserie 2010:20 R

ISSN 1400-948X

Innehåll: Högskoleverket, analysavdelningen, **Åsa Rurling och Per Gillström**

Omslagsbild: Christian Carlsson/Getty Images

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Rydheims Tryckeri AB, Jönköping, december 2010

Tryckt på miljömärkt papper

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Eurostudent	7
Högskoleverkets uppdrag	7
Insamlingen av data	8
Studenterna i undersökningen	9
Möjligheter att generalisera resultatet	9
Kön och ålder	10
Social bakgrund	11
Utländsk bakgrund	12
Studiernas omfattning och inriktning	13
Studenternas väg till högre utbildning	14
Studenter med barn	15
Om studierna	16
Nedlagd tid på studier och förvärvsarbete	16
Upplevelsen av studierna	19
Undervisningsspråk	22
Planer på fortsatta studier	23
Studier utomlands	24
Intresset för studier utomlands	24
Utbyte eller freemover?	24
Vilka studerar utomlands?	25
Motiv för att studera utomlands	26
Finansiering av studier utomlands	28
Hinder för att studera utomlands	29
Studenternas boende och ekonomi	31
Studenternas boende	31
Studenternas ekonomi	33
Avslutande reflektioner	39
Samband mellan ekonomi och studieresultat	39
Skillnader i nedlagd tid på studierna	39
Olika ekonomiska förutsättningar	39
Hälsoproblem och funktionsnedsättning	40
Hur kan fler få möjlighet att studera utomlands?	40
Sveriges deltagande i Eurostudent framöver	41
Fortsatta analyser	41
Bilagor	42
Bilaga 1	42
Bilaga 2	47
Bilaga 3	49
Bilaga 4	60

Sammanfattning

Den här rapporten behandlar resultatet från en enkätundersökning som genomfördes bland svenska studenter under hösten 2009, inom ramen för det europeiska Eurostudent-projektet. Projektet fokuserar på den högre utbildningens sociala dimension ur ett studentperspektiv.

Undersökningen visar att den totala tid som studenterna lägger ned på studierna varierar mellan olika utbildningsinriktningar. Även fördelningen av tid på lärarledd undervisning respektive på själv- och gruppstudier varierar. Nästan en tredjedel av samtliga heltidsstudenter uppger att de lägger ned minst 40 timmar i veckan på studierna. Det är framför allt vanligt inom medicin och odontologi, medan motsvarande andel är lägst inom humaniora och teologi. Av heltidsstudenterna är det ungefär 40 procent som lägger ned 9 timmar eller mindre på lärarledd undervisning.

Det tycks inte finnas något direkt samband mellan hur många timmar studenterna lägger ned på lärarledd undervisning och på själv- och gruppstudier. Detsamma gäller förhållandet mellan hur mycket tid de lägger på studierna och hur många timmar de förvärvsarbetar. När det gäller hur nöjda studenterna är verkar det vara något fler som är nöjda än missnöjda med sin arbetsbörda. Missnöjet är något större bland dem som arbetar regelbundet vid sidan av studierna under terminen.

Svaren från enkäten visar att studenterna tycker att det är viktigare att utbildningen ger en bra grund för arbetsmarknaden än för personlig utveckling. Det är också fler studenter som tycker att utbildningen uppfyller kravet att ge en grund för arbetsmarknaden än för personlig utveckling.

Knappt 12 procent av studenterna anger att deras studier försvåras av kronisk sjukdom, fysisk funktionsnedsättning, psykiska besvär eller andra hälsoproblem. Det är fler som anger psykiska besvär än andra orsaker. Många tycker att det inte tas tillräcklig hänsyn till deras hälsoproblem eller funktionsnedsättning i utbildningen.

Av dem som har besvarat enkäten uppger en av tio att de har studerat utomlands på en nivå som motsvarar högskoleutbildning. Ungefär hälften av dem som har studerat utomlands ordnade allt själva och studerade sålunda inte inom något utbytesprogram. De viktigaste motiven för studier utomlands är *att leva och studera i en annan miljö* och *personlig utveckling*. Även *språkutveckling* anses vara av betydelse. Det hinder för att studera utomlands som störst andel har angett är att man måste *vara borta från partner, barn, vänner*. Även *större ekonomisk börda* anses vara ett stort hinder.

Boendet och vem man delar hushåll med skiljer sig mellan män och kvinnor. Män bor i högre grad ensamma, hemma hos sina föräldrar eller tillsammans med någon annan än föräldrar, partner eller barn. Kvinnorna å sin sida bor oftare med partner och barn. Kvinnorna är också i högre grad ensamstå-

ende med barn. Av alla studenter bor ungefär en tredjedel i studentbostad. Särskilt vanligt är detta bland män. De som bor i studentboende är de som är mest missnöjda med sitt boende.

Det är svårt att dra några långtgående slutsatser från den redovisning av ekonomin som studenterna har gjort. Det är dock klart att studiemedlet är den viktigaste inkomstkällan för många studenter som har besvarat enkäten. Även inkomst från förvärvsarbete är viktigt för många. Studenter som bor hemma, främst yngre män, tar i lägre grad studielån och redovisar lägre utgifter än de som bor ensamma och med familj. Ungefär hälften av dem har också ett relativt stort ekonomiskt stöd från sina föräldrar. De studenter som har eget boende redovisar en mindre summa i ekonomiskt stöd från föräldrarna än de som fortfarande bor hemma. De som redovisar de största utgifterna är studenter som bor med barn och partner, men de redovisar även att partnern i genomsnitt betalar cirka hälften av utgifterna. Ensamstående med barn, främst kvinnor, uppger överlag att de inte får något ekonomiskt stöd alls från andra.

Ungefär lika stora andelar i grupperna hemmaboende, ensamboende och boende med barn anger att de förvärvsarbetar och de redovisar även liknande inkomster. Studenter med barn anger dock att de arbetar något fler timmar i veckan än de andra två grupperna.

Drygt var fjärde student instämmer helt i påståendet ”Jag har tillräckligt med pengar för att täcka mina månadskostnader”, medan ungefär var femte student inte alls instämmer i det. Mest missnöjda med sin ekonomiska situation, dvs. de som har svårast att få pengarna att räcka till, är de som bor ensamma med barn. Även kvinnor som bor med partner och barn instämmer i lägre grad med att de har tillräckligt med pengar för att täcka månadskostnaderna.

Inledning

Eurostudent

Den här rapporten behandlar resultatet från en undersökning som genomfördes bland svenska studenter under hösten 2009 inom ramen för det europeiska Eurostudent-projektet. Projektet fokuserar på den högre utbildningens sociala dimension ur ett studentperspektiv. Eurostudent består av studentundersökningar i flera länder och utgår från ett gemensamt frågebatteri för att möjliggöra jämförelser. Begreppet utbildningens sociala dimension syftar på allas möjlighet att delta i högre utbildning och har bland annat uppmärksammats inom ramen för Bolognaprocessen.

Det övergripande syftet med Eurostudent är att inhämta data som rör sociala och ekonomiska villkor för studier i olika länder och som är jämförbara. Undersökningen genomförs nu för fjärde gången och 25 länder deltar. Sverige deltar för andra gången. Undersökningen genomförs vart tredje år och avslutas med en internationellt jämförande rapport. Slutrapporten från denna omgång publiceras i september 2011. Motsvarande rapport från förra omgången publicerades hösten 2008.¹ Resultatet från den förra svenska undersökningen finns analyserat i den internationella rapporten.

Mer information om Eurostudent-projektet och vad den högre utbildningens sociala dimension innebär finns i bilaga 1.

Högskoleverkets uppdrag

Högskoleverket fick den 4 december 2008 regeringens uppdrag att svara för det svenska deltagandet i Eurostudent IV. I uppdraget ingick att Högskoleverket skulle delta i arbetet med att utforma den enkät som ingår, att ansvara för att den svenska enkätundersökningen genomförs och att sprida resultaten när den internationellt jämförande undersökningen har slutförts. Högskoleverket skulle även samverka med Centrala studiestödsnämnden, CSN, i frågor som rör analys, tolkning och spridning av resultatet från den internationellt jämförande rapporten. Uppdraget i sin helhet finns som bilaga 2.

En projektgrupp inom Högskoleverket ansvarar för arbetet med Eurostudent IV. Statistiska centralbyrån, SCB, fick i uppdrag av verket att genomföra själva enkätundersökningen. Högskoleverket har också samverkat med CSN under analysarbetet genom möten och genom att CSN haft möjlighet att lämna synpunkter på utkast till rapporten. Högskoleverket kommer att sam-

1. *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe*. Higher Education Information System, Tyskland. 2008. Eurostudent III omfattade undersökningar som genomfördes 2005–2007.

verka med CSN även i det fortsatta arbetet med Eurostudent IV, framför allt när resultatet från den internationella rapporten ska spridas.

Insamlingen av data

Enkätundersökningen om studenter i Sverige genomförde SCB på Högskoleverkets uppdrag under perioden november 2009 till januari 2010. Enkäten, som finns som bilaga 3, skickades ut till 5 000 studenter och andelen som svarade var cirka 51 procent. I bilaga 4 finns mer information om datainsamling, urval etc.

Några av de variabler som efterfrågades i det gemensamma frågebatteriet kunde hämtas från de register som SCB håller och behövde således inte ingå i den svenska enkäten. Vilka uppgifter som hämtades från register framgår också av bilaga 4.

Den internationella enkät som har fastställts för Eurostudent IV skiljer sig i stora delar från den som användes inom Eurostudent III. En del frågor har formulerats om, andra har tagits bort och en del nya har tillkommit. Det innebär att det i vissa delar är svårt att jämföra resultatet från den här undersökningen med resultatet från 2006, då den förra svenska undersökningen genomfördes.

Studenterna i undersökningen

Möjligheter att generalisera resultatet

Den här rapporten omfattar de 2 473 studenter som har besvarat enkäten och som studerade på högskola eller universitet under vårterminen och höstterminen 2009. Vilka dessa studenter är beskrivs i det här kapitlet. Deras svar har analyserats och presenteras i de följande kapitlen.

Resultatet i den här rapporten kommer att skilja sig något från det resultat som har rapporterats till den internationellt jämförande rapporten. Anledningen är att de data som kommer att användas i den senare rapporten har vägts för att representera hela den aktuella studentpopulationen i Sverige som undersökningen avser (se nedan). SCB har baserat vägningen av data på

- 1) kön
- 2) studieform (program eller enstaka kurser)
- 3) födelseland (Sverige eller utanför Sverige)
- 4) region (storstäder och förortskommuner, större och medelstora städer, övriga).²

För att underlätta jämförelser mellan länder har man inom Eurostudent kommit överens om vilka studenter som ska ingå i undersökningen. Utifrån denna överenskommelse kom följande studenter att ingå i målgruppen, från vilken ett urval sedan gjordes:

- Studenter som oavsett nationalitet har avslutat sin tidigare utbildning i Sverige ("resident students"). Studenter som har kommit till Sverige enbart för att läsa en utbildning på universitet eller högskola har exkluderats.
- Heltidsstudenter och deltidsstudenter.
- Studenter vid de lärosäten som i de olika länderna anses vara "normala" lärosäten (i Sverige innebär det att studenter vid institutioner som t.ex. enbart ger psykoterapi eller teologi inte ingår).
- Studenter på ISCED 5A-nivå (fristående kurser, generella program, yrkesprogram).
- Distansstudenter.

Högskoleverket beslutade i samråd med SCB att de svenska studenterna dessutom skulle ha varit registrerade under minst vårterminen och höstterminen 2009.

Dessa avgränsningar innebär att drygt hälften av studenterna i Sverige kom att undantas från undersökningen. De studenter som inte ingår är inresande studenter, de studenter som påbörjade sina studier höstterminen 2009 samt

2. Kalibreringsrapport från Statistiska centralbyrån, 2010-02-18.

de studenter som endast var registrerade vårterminen 2009 eller som avslutade sina studier efter den terminen.

Eftersom undersökningen endast omfattar cirka hälften av Sveriges studenter, har Högskoleverket beslutat att i den här rapporten använda de ovägda resultaten och enbart beskriva de studenter som har besvarat enkäten. När Högskoleverket i till exempel årsrapporten och andra undersökningar ska beskriva vad som karakteriserar studenterna i Sverige inkluderas hela studentpopulationen. Det innebär naturligtvis att det blir svårt att jämföra de resultat som kommer fram i den här undersökningen om studentgruppens sammansättning med resultatet från andra studier. I bilaga 4 görs dock en sådan jämförelse för att läsaren ändå ska få en bild av hur gruppen i den här undersökningen är sammansatt i förhållande till hela den svenska studentpopulationen.

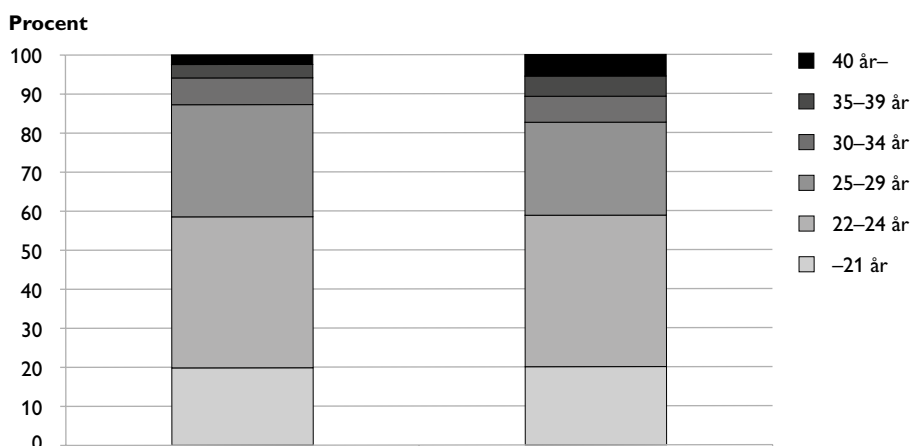
Det är viktigt att komma ihåg att studenterna i undersökningen har kommit olika långt i sina utbildningar. De skulle ha studerat minst en hel termin innan enkäten besvarades, vilket var höstterminen 2009. Det framgår dock ingenstans hur länge de har studerat, till exempel om de är i början eller i slutet av ett program. Hur långt de har kommit påverkar naturligtvis planerna på studier utomlands, på fortsatta studier etc.

Kön och ålder

Uppgifter om kön och ålder har samlats in via register. Av dem som har besvarat enkäten är 63 procent kvinnor och 37 procent män. Den största åldersgruppen är den mellan 22 och 24 år, med knappt 40 procent av studenterna. En femtedel av studenterna är 21 år eller yngre, medan studenter som är 30 år eller äldre utgör 16 procent.

Även om medianåldern³ är 24 år bland både kvinnor och män i den här undersökningen, är en större andel av kvinnorna än av männen 35 år och äldre.

3. Median är ett mått för det centrala värdet, mittenvärdet, i en datamängd. Median är observationen i mitten då värdena har sorterats från det minsta till det högsta värdet.

Figur 1. Åldersfördelning bland männen och kvinnorna.

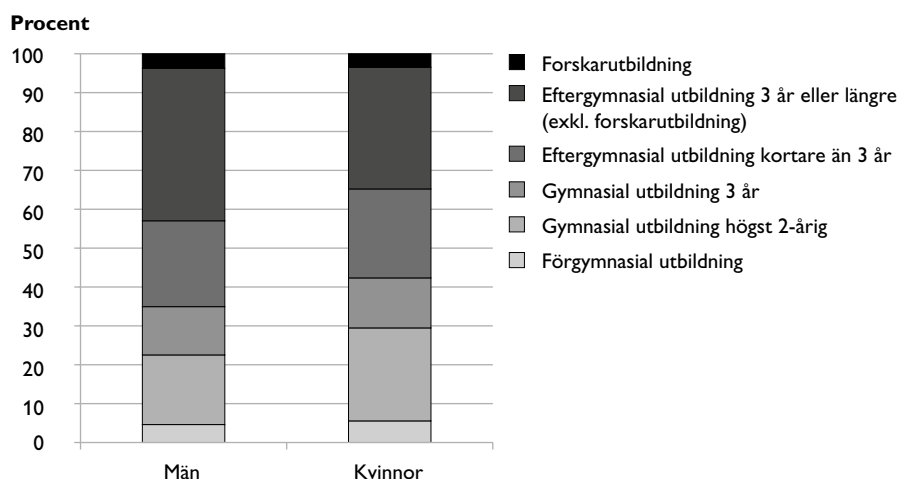
Social bakgrund

I Sverige utgår vi numera från föräldrarnas utbildningsnivå för att få en uppfattning om studenternas sociala bakgrund, medan Eurostudent använder fler variabler.⁴ I den här rapporten används föräldrarnas utbildningsnivå när studenternas sociala bakgrund används som en bakgrundsvariabel i analysen. Med föräldrarnas utbildningsnivå avses den högsta av föräldrarnas avklarade utbildning. Om det finns uppgifter för båda föräldrarna väljs den som har den högsta utbildningen.

Om man undantar de 3 procent för vilka uppgifter om föräldrarnas utbildningsnivå saknas, har drygt hälften av dem som besvarat enkäten föräldrar med en eftergymnasial utbildning. En större andel av männen än av kvinnorna har föräldrar med eftergymnasial utbildning längre än tre år.

Drygt en tredjedel av studenterna har föräldrar med högst en gymnasial utbildning, framför allt en utbildning på högst två år. Drygt 5 procent, varav en stor andel äldre studenter, har föräldrar med enbart en förgymnasial utbildning. Kvinnorna har i högre grad än männen föräldrar med en lägre utbildningsnivå.

4. I Eurostudent ingår frågor om föräldrarnas utbildningsnivå, men även frågor om föräldrarnas sysselsättning och yrkesområde. I den svenska undersökningen har uppgifter om föräldrarnas utbildningsnivå hämtats från register, medan uppgifter om sysselsättning och yrkesområde hämtats genom frågor i enkäten. Studenterna har också fått göra en subjektiv skattning av föräldrarnas sociala ställning.

Figur 2. Fördelning av föräldrarnas utbildningsbakgrund för männen respektive kvinnorna.

Undersökningen visar att det finns ett visst samband mellan föräldrarnas högsta utbildning och den inriktning på studierna som deras barn har valt. Bland dem som besvarat enkäten finner man att barn till dem med en längre högskoleutbildning (minst 3 år) är överrepresenterade inom medicin och odontologi, men underrepresenterade inom undervisning samt vård och omsorg. Det motsatta gäller för dem vars föräldrar har högst en gymnasieutbildning.

Utländsk bakgrund

Med utländsk bakgrund avses här de studenter som själva är utrikes födda och de som är födda i Sverige med minst en utrikes född förälder. Observera att denna indelning skiljer sig från den som brukar användas i Sverige, då det krävs två utrikes födda föräldrar för att studenten ska anses ha utländsk bakgrund.

Sammanlagt 75 procent av dem som har besvarat enkäten är födda i Sverige och det är också båda deras föräldrar, 14 procent är födda i Sverige, men har minst en förälder som är född i ett annat land och 11 procent är födda i ett annat land. I den senare gruppen har de allra flesta också två föräldrar som är födda i ett annat land. Det betyder att sammanlagt 25 procent av studenterna har utländsk bakgrund.

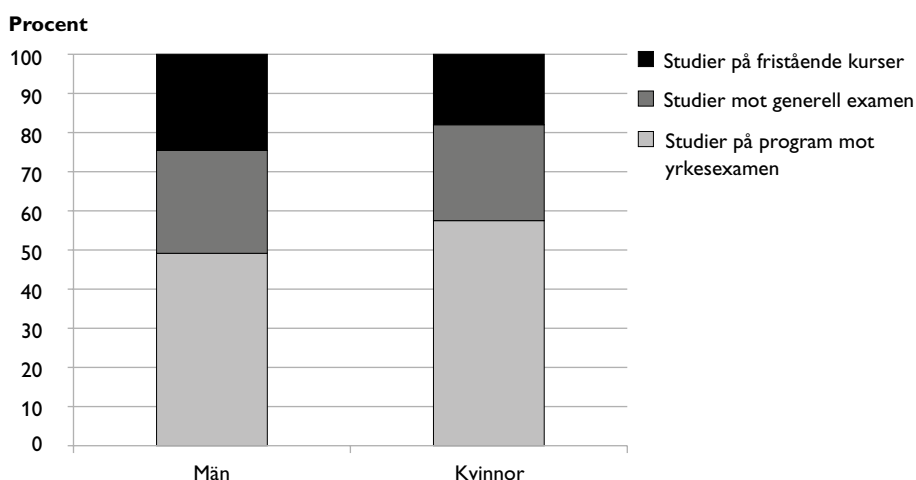
Könsfördelningen är ojämnare bland dem med utländsk bakgrund än bland dem med svensk bakgrund, 70 procent är kvinnor och 30 procent är män. Studenterna med utländsk bakgrund är också i genomsnitt äldre, nära 19 procent är 35 år eller äldre, jämfört med 8 procent bland dem med svensk bakgrund. Knappt 85 procent har enbart svenska som modersmål, medan 6 procent har ytterligare ett (eller flera) modersmål jämte svenskan.

Studiernas omfattning och inriktning

Nära 94 procent uppger att de studerar på heltid, dvs. är registrerade för minst 30 högskolepoäng under den aktuella terminen. Det gäller för en något större andel av kvinnorna än av männen, 94 respektive 92 procent.

Drygt 16 procent av dem som ingår i undersökningen studerade enbart på distans.

Drygt hälften av dem som har besvarat enkäten, 55 procent, studerar på program som leder till en yrkesexamen, drygt 25 procent studerar på program som leder till en generell examen och cirka 20 procent studerar på fristående kurser.

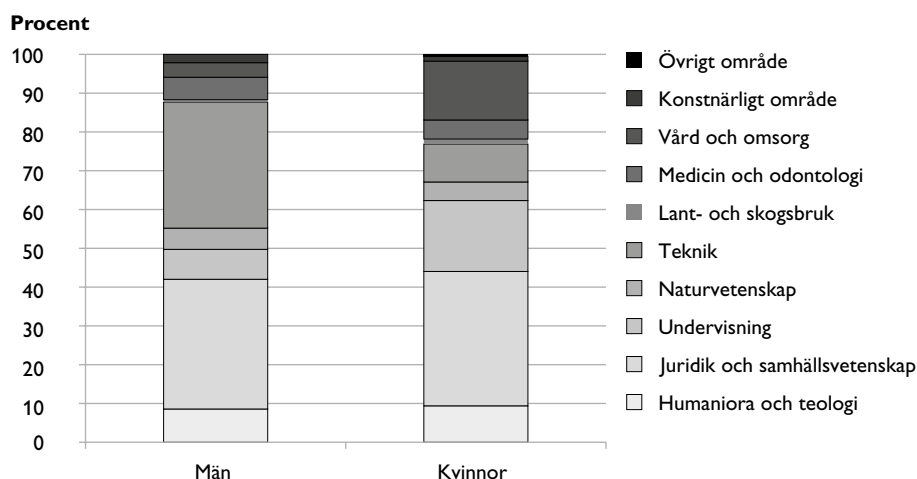

Figur 3. Fördelning av männen och kvinnorna på fristående kurser, generella program och yrkesprogram.

En skillnad mellan kvinnor och män är att en större andel av kvinnorna än av männen studerar på yrkesprogram, medan männen i större utsträckning än kvinnorna studerar på fristående kurser.

Studier på fristående kurser är vanligare bland äldre studenter, medan studier mot generell examen är vanligare bland de yngre. Studier på fristående kurser är också vanligt bland deltidstudenterna.

De flesta studenter som har besvarat enkäten studerar inom juridik och samhällsvetenskap och det är ungefär lika stora andelar av männen som av kvinnorna. De stora könsmissiga skillnaderna finns inom undervisning, vård och omsorg samt teknik. Inom de andra inriktningarna studerar ungefär lika stora andelar av männen som av kvinnorna.

Figur 4. Fördelning av männen och kvinnorna på olika inriktningar.

Studenternas väg till högre utbildning

Behörighet, dvs. de kvalifikationer som krävs för att antas till högskoleutbildning, kan nås på olika sätt och med olika kombinationer av utbildningsformer. De flesta av dem som har besvarat enkäten, 70 procent, anger att de har blivit behöriga till den nuvarande utbildningen enbart genom sina studier på gymnasieskolan. Ungefär var femte student anger att de har blivit behöriga genom studier på Komvux; 15 procent genom både gymnasieskola och Komvux samt 6 procent genom studier endast på Komvux. Ungefär 5 procent anger att de blivit behöriga via någon annan utbildningsform, till exempel folkhögskola. Ungefär 7 procent av studenterna anger att de har blivit behöriga via den så kallade 25:4-regeln⁵ och 3 procent genom validering av reell kompetens.

En majoritet av studenterna har blivit behöriga till högskolestudier kortare tid än fem år innan man påbörjade studierna. Drygt hälften av studenterna uppger att de gick vidare till högskoleutbildning inom ett år efter avslutad tidigare utbildning.

Drygt hälften av studenterna anger att de har förvärvsarbetat under en sammanhängande period om minst ett år, på minst halvtid, innan de började studera, 54 procent av kvinnorna och 46 procent av männen. Det är, naturligt nog, mer vanligt med arbetslivserfarenhet (minst ett år) bland de äldre studenterna. Bland dem som är 30 år eller äldre har ungefär nio av tio längre arbetslivserfarenhet innan studierna. Bland dem som är 21 år eller yngre är motsvarande andel 16 procent.

5. 25:4-regeln togs bort inför antagningen till höstterminen 2008. Den innebar att grundläggande behörighet ansågs vara uppfylld om 1) man hade fyllt 25 år senast under det kalenderår då utbildningen började, 2) hade arbetat sammanlagt minst fyra år före det kalenderhalvår då utbildningen började eller på något annat sätt förvärvat motsvarande erfarenhet samt 3) hade kunskaper i kärnämneskurserna svenska/svenska som andraspråk och engelska som motsvarade ett fullföljt nationellt program i gymnasieskolan. Under en period finns det övergångsregler som säger att den som uppfyllde kraven före den 1 juli 2008 anses uppfylla kraven för grundläggande behörighet t.o.m. den 31 december 2011.

Studenter med barn

Drygt 13 procent av dem som har besvarat enkäten anger att de har barn. En större andel av kvinnorna än av männen har barn, 17 respektive 7 procent.

En majoritet (78 procent) har ett eller två barn, män i större utsträckning ett barn och kvinnor i större utsträckning två barn. Ungefär hälften uppger att det yngsta barnet är i åldern 0–4 år. Männen har i högre grad barn som är lite äldre.

Studenter med barn läser i högre grad utbildningar med inriktning mot undervisning samt vård och omsorg än dem utan barn, dvs. utbildningar som är vanligare bland kvinnor och äldre studenter. Däremot är det ovanligt bland dem som har barn att studera mot en masterexamen.

Studenter som har barn läser i högre grad på distans än dem som inte har barn. De läser också i högre grad på deltid, knappt 18 procent jämfört med knappt 5 procent bland dem som inte har barn. Det innebär att en relativt stor andel av dem som har barn i den här undersökningen, 82 procent, läser på heltid och det är då framför allt kvinnor med yngre barn (yngsta barnet under 10 år).

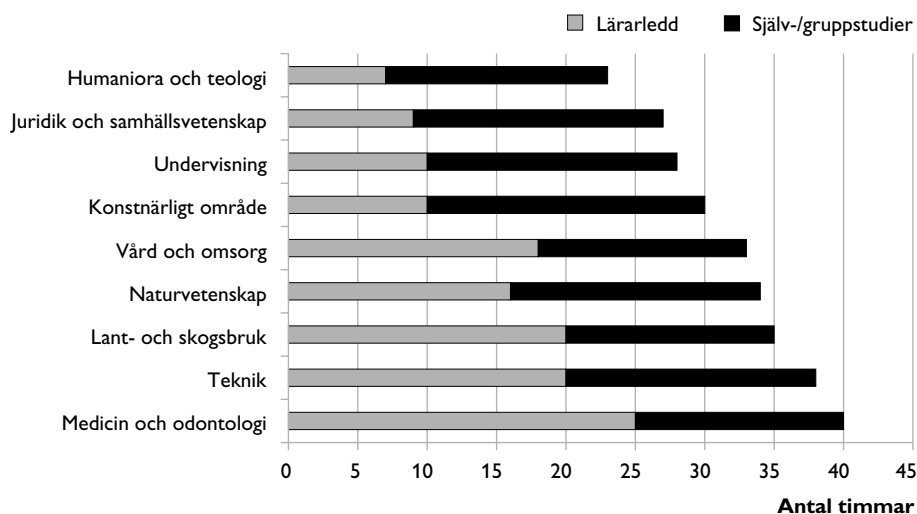
Om studierna

Nedlagd tid på studier och förvärvsarbete

En fråga som ofta återkommer då antingen studenternas studiesociala situation eller utbildningens kvalitet diskuteras, är hur många timmar som studenterna lägger ned på studierna respektive på förvärvsarbete. Under senare tid har det antal timmar lärarledd undervisning som studenterna får varit i fokus och debatterats, inte minst av föreläsare för studenterna. Eurostudent belyser den tid studenterna lägger ned på lärarledd undervisning, själv- och gruppstudier och förvärvsarbete. Analysen avser de studenter som studerar ”på heltid”, dvs. som anger att de är registrerade för minst 30 högskolepoäng den aktuella terminen.

Tid som studenterna lägger på studierna

Undersökningen visar att den totala tid som studenterna lägger ned på studierna varierar mellan olika utbildningsinriktningar. Även fördelningen av tid på lärarledd undervisning respektive på själv- och gruppstudier varierar.

Figur 5. Genomsnittligt antal timmar (medianvärde) som heltidsstuderande inom olika utbildningsinriktningar lägger på lärarledd undervisning respektive själv- och gruppstudier, under en genomsnittlig vecka.

Nästan en tredjedel av samtliga heltidsstudenter uppger att de lägger ned minst 40 timmar i veckan på studierna. Det är framför allt vanligt inom medicin och odontologi, där 56 procent anger detta. Lägst är motsvarande andel inom humaniora och teologi med 18 procent. Inom den inriktningen är den genomsnittliga tid per vecka (medianvärde) som läggs ned på studierna cirka 22 timmar. Men även studenter inom juridik och samhällsvetenskap samt

undervisning lägger ned relativt få timmar på sina studier totalt sett under en genomsnittsvecka. Denna skillnad i tid på studierna framkommer också i andra undersökningar, till exempel Studentspegeln från 2007.⁶ Slår man ihop den lärarledda undervisningen med själv- och gruppstudier för samtliga heltidsstudenter blir den genomsnittliga tiden (medianvärde) 33 timmar per vecka.

En nyligen utkommen analys baserad på den danska Eurostudent-undersökningen visar att de danska studenterna i genomsnitt lägger ned ungefär lika mycket tid på studierna som de svenska, 34 jämfört med 33 timmar. Däremot tycks studenterna inom de inriktningar som har minst lärarledd undervisning – humaniora och samhällsvetenskap – ha något mer tid med lärarna i Danmark än i Sverige. Studenterna inom humaniora i Danmark har i genomsnitt 10 timmar lärarledd undervisning i veckan och de inom samhällsvetenskap 12 timmar.⁷ Motsvarande antal timmar för studenterna i den här undersökningen är 7 respektive 9 timmar.

Lärarledd undervisning

Var tionde student som studerar på heltid uppger att de ägnar högst 4 timmar i veckan åt *lärarledd undervisning*. Särskilt vanligt är det inom humaniora och teologi, där 23 procent anger detta.

Knappt 40 procent av samtliga heltidsstudenter anger att de lägger ned 9 timmar eller mindre på lärarledd undervisning. Det är en mindre andel än i en studie genomförd av TCO 2009, där 50 procent angav den omfattningen av lärarledd undervisning.⁸

På den övre delen av skalan finns studenter som uppger att relativt många timmar går till lärarledd undervisning. 14 procent av dem som studerar på heltid uppger minst 25 timmar per vecka. Framför allt gäller det studenter inom medicin och odontologi. Hälften av dem uppger att de lägger minst 25 timmar per vecka på lärarledd undervisning. Även relativt stora andelar av studenterna inom lant- och skogsbruk samt teknik (28 respektive 26 procent) lägger ned minst 25 timmar i veckan på lärarledd undervisning.

Själv- och gruppstudier

Studenterna lägger generellt ned mer tid på *själv- och gruppstudier* än på lärarledd undervisning under en genomsnittlig vecka. Ungefär var femte heltidsstudent lägger ned minst 30 timmar i veckan på själv- eller gruppstudier. Ungefär 40 procent lägger ned upp till 14 timmar på denna typ av studier.

Det tycks inte finnas något direkt samband mellan antal timmar som ägnas åt lärarledd undervisning respektive själv- och gruppstudier. Det vill säga, om en student har få timmar lärarledd undervisning betyder inte det att studenten

6. *Studentspegeln 2007*. Högskoleverkets rapport 2007:20 R.

7. *Studying at a Danish university is a full-time job*. Universitets- og Bygningsstyrelsen, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, 2010.

8. *Ont om lärarledd tid för studenter*. TCO, 2009.

automatiskt lägger ned fler timmar på själv- och gruppstudier. Till exempel anger studenter inom humaniora och teologi att de ägnar lika mycket tid som studenter inom medicin och odontologi, 15 timmar (medianvärde), till sådana studier. De studenter som anger att de ägnar flest timmar till själv- och gruppstudier är de inom konstnärligt område; de anger att de i genomsnitt (medianvärde) lägger ned 20 timmar per vecka på denna typ av studier.

Studenter och förvärvsarbete

I enkäten ställs frågan om studenterna förvärvsarbetar regelbundet, om de förvärvsarbetar då och då eller om de inte förvärvsarbetar alls under terminen. För de heltidsstudenter som uppger att de förvärvsarbetar går i genomsnitt (medianvärde) 6 timmar per vecka till förvärvsarbete. Av studenterna i undersökningen anger 23 procent att de arbetar regelbundet och ytterligare 30 procent att de arbetar då och då. Ungefär lika stor andel av kvinnorna som av männen arbetar regelbundet, medan en större andel av kvinnorna än av männen arbetar då och då. Drygt 44 procent av dem som studerar på heltid förvärvsarbetar minst 10 timmar per vecka.

I en undersökning som CSN genomförde 2009 framgår att andelen som arbetar vid sidan av studierna har minskat mellan 2007 och 2009. I gruppen högskolestuderande har de med arbete vid sidan av studierna minskat från 54 procent 2007 till 44 procent 2009.⁹ Det är alltså en mindre andel som arbetade enligt den studien än vad det är i den här undersökningen.

Det tycks inte finnas något direkt samband mellan nedlagd tid på studierna och det antal timmar som studenten lägger på förvärvsarbete. Störst andel studenter som anger att de inte arbetar under en normal vecka finns dock inom medicin och odontologi. Men även en relativt stor andel, nästan 50 procent, av studenterna inom humaniora och teologi anger att de inte förvärvsarbetar under en normal vecka.

En relativt liten andel av studenterna inom humaniora och teologi anger att de arbetar 16 timmar eller mer i veckan, 13 procent. Störst andel som anger den omfattningen av förvärvsarbete finns inom juridik och samhällsvetenskap, 19 procent.

En majoritet av studenterna, tre av fyra, uppger att de har arbetat under något lov det senaste året.

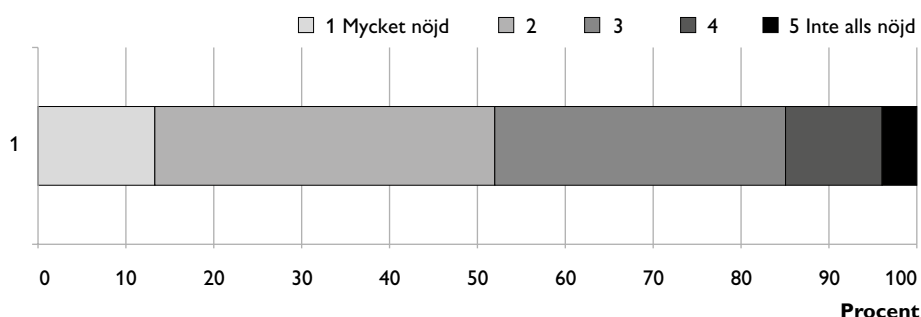
Värdering av arbetsbörda och hur viktiga studierna är

Bland dem som har besvarat den här enkäten uppger heltidsstudenterna att de lägger ned i genomsnitt (medianvärde) 39 timmar per vecka på undervisning, studier och förvärvsarbete.

Något fler studenter tycks vara nöjda (alternativ 1 och 2 i figur 6) än missnöjda (alternativ 4 och 5) med den arbetsbörda de har. Den största andelen

9. *Studerandes ekonomiska och sociala situation 2009*. Centrala studiemedelsnämnden, 2010.

som anger att de är mycket missnöjda eller näst intill (alternativ 4 och 5) finns bland de heltidsstuderande som arbetar regelbundet.

Figur 6. Värdering av arbetsbördan, andel av samtliga studenter.

På frågan *Hur viktiga är dina studier jämfört med andra aktiviteter du deltar i?*, svarar 70 procent av dem som studerar på heltid att studierna är viktigare än andra aktiviteter. Nära 29 procent anser att studierna är lika viktiga och endast ett par procent att de är mindre viktiga. Det finns en svag tendens till att kvinnorna tycker att studierna är något viktigare än andra aktiviteter än vad männen gör. Bland dem som studerar på heltid tycker de studenter som har barn i högre grad att studierna är viktigare än andra aktiviteter jämfört med dem som inte har barn, 75 jämfört med 69 procent.

Upplevelsen av studierna

Även om Eurostudent är en undersökning om studenternas villkor och inte en utvärdering av deras utbildning, finns några frågor som handlar om utbildningens innehåll och som efterfrågar en värdering från studenterna. En sådan fråga handlar om i vilken grad utbildningen bedöms vara en bra grund för arbetsmarknaden respektive för personlig utveckling. Studenterna har dels anggett hur *viktig* respektive aspekt är, dels gjort en bedömning av hur väl den egna utbildningen *uppfyller* aspekten.

Utbildning som grund för att komma in på arbetsmarknaden

Av samtliga studenter anser 71 procent att det är mycket viktigt att utbildningen ger en bra grund för att komma in på arbetsmarknaden. Det är särskilt de som studerar på heltid och framför allt kvinnorna som tycker att detta är mycket viktigt; nära 79 procent av dem anger detta.

Inom vård och omsorg samt undervisning – två inriktningar där större delen av studenterna är kvinnor och där etableringen på arbetsmarknaden är relativt hög – anser många att det är viktigt att utbildningen ger en bra grund för att komma in på arbetsmarknaden, 82 respektive 80 procent bland de heltidsstuderande. Inom konstnärligt område samt humaniora och teologi är motsvarande andel drygt 50 procent.

På frågan om i vilken mån utbildningen uppfyller kravet på att vara en bra grund för att komma in på arbetsmarknaden, svarar tre fjärdedelar att utbildningen i hög grad eller mycket hög grad uppfyller detta krav. Det är i synnerhet studenter inom medicin och odontologi som anser det.

Endast drygt 1 procent av studenterna anser att utbildningen inte alls ger en bra grund för att komma in på arbetsmarknaden. Det är främst studenter inom humaniora och teologi som har den uppfattningen.

Utbildning som grund för personlig utveckling

På frågan om hur viktigt det är att utbildningen ger en bra grund för personlig utveckling, tycker 61 procent av studenterna att det är mycket viktigt. Även detta anser en större andel av kvinnorna än av männen vara mycket viktigt, 66 procent bland de kvinnor som studerar på heltid och 52 procent av männen. Utbildning som bra grund för personlig utveckling är minst viktig inom naturvetenskap och teknik, där 49 respektive 55 procent av de heltidsstudierande anser att det är mycket viktigt. För de övriga utbildningsinriktningarna varierar andelen mellan 61 och 67 procent.

En tredjedel av studenterna tycker att utbildningen i mycket hög grad ger en bra grund för personlig utveckling och 42 procent anger det näst mest positiva svarsalternativet. Endast ett fåtal anser att utbildningen inte alls uppfyller aspekten.

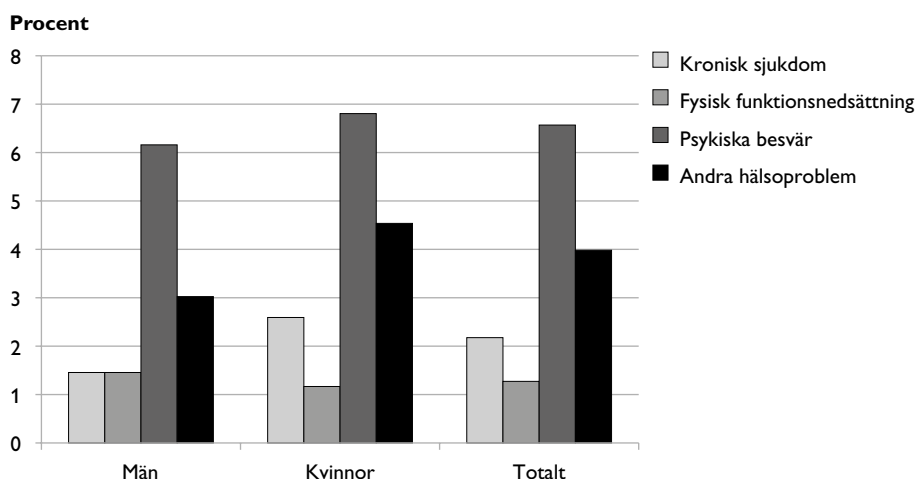
Studenter med hälsoproblem och funktionsnedsättning

I Sverige kan studenter med funktionshinder, efter ansökan hos lärosätet, få kompenserande pedagogiskt stöd. Det innebär olika former av insatser och åtgärder för att kompensera svårigheter som kan uppkomma i studiesituationen. Med funktionshinder menas ”varaktiga fysiska eller psykiska begränsningar av funktionsförmågan i studiesituationen; även dyslexi, neuropsykiatriska funktionshinder och dokumenterade psykiska besvär ingår”.¹⁰

Under 2009 fick cirka 6 000 studenter pedagogiskt stöd, vilket var knappt 2 procent av den totala studentpopulationen. Det är svårt att veta hur många studenter i Sverige som har ett funktionshinder enligt den svenska definitionen eftersom man endast känner till dem som får pedagogiskt stöd eller som av någon annan orsak kontaktat de samordnare för studenter med funktionshinder som finns på lärosätena.

I Eurostudent efterfrågas inte om man har ett funktionshinder enligt den svenska definitionen utan om man upplever att studierna försvåras av något hälsoproblem (kronisk sjukdom, fysisk funktionsnedsättning, psykiska besvär eller andra hälsoproblem). Knappt 12 procent av studenterna som har besvarat den svenska enkäten anger att deras studier försvåras av åtminstone en av dessa orsaker.

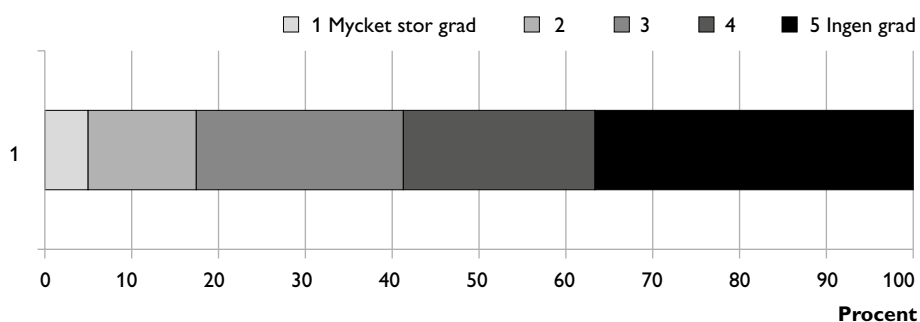
10. Se till exempel www.studeramedfunktionshinder.nu.

Figur 7. Studenter som anser att studierna försvåras av kronisk sjukdom, fysisk funktionsnedsättning, psykiska besvär eller andra hälsoproblem. Andel av studenterna samt uppdelat på män och kvinnor.

Bland dem som anger att studierna försvåras av någon form av hälsoproblem, är det fler som anger psykiska besvär än som anger kronisk sjukdom, fysisk funktionsnedsättning eller andra hälsoproblem. En större andel av kvinnorna än av männen anger att studierna försvåras av kronisk sjukdom, psykiska besvär eller andra hälsoproblem, medan en något större andel av männen än av kvinnorna anger att studierna försvåras av en fysisk funktionsnedsättning.

Många studenter i undersökningen tycker inte att det tas tillräcklig hänsyn till deras hälsoproblem eller funktionsnedsättning i utbildningen. Nära två av tre av dem som har angett att studierna har försvårats använder de två mest negativa svarsalternativen. Något större andel av kvinnorna anger att det i ”ingen grad” tas hänsyn, 39 jämfört med 32 procent bland männen. Det är särskilt de studenter som angett att studierna försvåras av psykiska besvär som tycker att det i låg grad tas hänsyn till detta i utbildningen – 41 procent har svarat i ”ingen grad”.

Figur 8. Studenternas värdering av i vilken grad det tas hänsyn till deras hälsoproblem eller funktionsnedsättning i utbildningen.

Undervisningsspråk

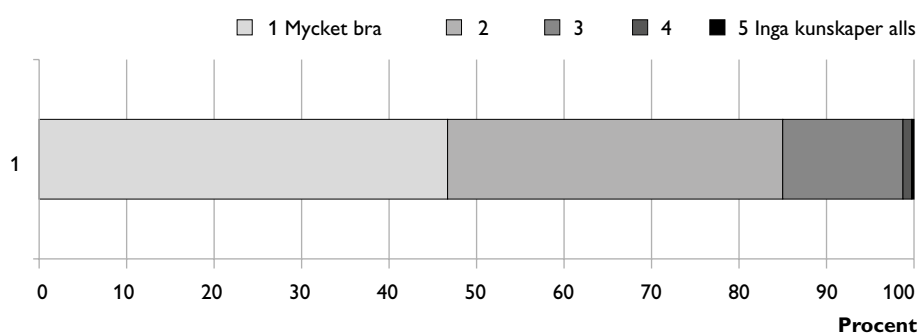
Undervisning på engelska är ett område som har uppmärksammats på senare år. Frågan om undervisning på engelska är komplex och nära sammankopplad med både internationalisering och utbildningens kvalitet. Genom att koppla uppgifter i de olika omgångarna av Eurostudent kan man få en uppfattning om trender inom internationalisering, särskilt mobilitet. Frågan om undervisningsspråk är en sådan fråga och den kommer att följas framöver. Denna fråga är också intressant ur perspektivet breddad rekrytering och för studenter med utländsk bakgrund.

Nära 67 procent av studenterna uppger att de går på kurser som enbart hålls på svenska under den aktuella terminen och 27 procent uppger att de läser kurser på både svenska och engelska. En av tjugo studenter uppger att ingen av kurserna under terminen ges på svenska, utan undervisningsspråket är engelska. Ett fåtal studenter anger att de går på kurser som ges på ett annat språk än svenska och engelska.

Män läser i betydligt högre grad kurser på engelska än kvinnor – drygt 40 procent jämfört med drygt 25 procent. En förklaring till det är troligtvis att män i större omfattning läser mot en masterexamen, där det också är vanligare med studenter från andra länder. En annan förklaring är att det är mer vanligt med kurser på engelska (engelska enbart eller tillsammans med svenska) på tekniska utbildningar, än vad det är inom undervisning samt vård och omsorg. Kurser på engelska är även mer vanligt inom naturvetenskap.

Studenternas värdering av sina kunskaper i engelska

Nära hälften av studenterna, 47 procent, anser att de har ”mycket bra” kunskaper i engelska. Ytterligare 38 procent anger det näst bästa alternativet, medan endast 1 procent anger dåliga kunskaper.

Figur 9. Studenternas värdering av sina kunskaper i engelska.

De som uppger att de följer kurser som ges på engelska under terminen uppskattar sina kunskaper i språket något högre än dem som inte har någon kurs på engelska. Andelen som anger alternativet ”mycket bra” är högst bland dem som studerar inom medicin och odontologi, 57 procent, samt juridik och sam-

hällsvetenskap, 51 procent. Lägst är motsvarande andel inom undervisning, lant- och skogsbruk, samt vård och omsorg, 36–37 procent.

Det finns inga tydliga mönster i värderingen av kunskaperna i engelska om man utgår från föräldrarnas utbildningsnivå. Det framgår dock att studenter vars föräldrar har en forskarutbildning värderar sina engelskkunskaper högre än andra studenter. Studenter med svensk bakgrund värderar sina kunskaper något högre (svarsalternativ 1 och 2 i figur 9) än dem med utländsk bakgrund.

Planer på fortsatta studier

På frågan om studenterna planerar att studera vidare efter de nuvarande studierna svarade 32 procent ja, 30 procent svarade nej och 38 procent svarade att de inte vet än. Inom de allra flesta inriktningar är det en relativt stor andel studenter som ännu inte har bestämt sig för om de ska studera vidare eller inte. Den största andelen som anger att de planerar att studera vidare finns inom naturvetenskap, 48 procent, medan den största andelen som inte planerar att studera vidare finns inom lant- och skogsbruk, 73 procent. Det finns en relativt stor skillnad mellan studenter på utbildningar inom undervisning respektive inom vård och omsorg, vilka har liknande sammansättning av studentgruppen. Inom undervisning anger 40 procent att de inte planerar att studera vidare efter de nuvarande studierna, medan motsvarande andel inom vård och omsorg är 12 procent.

Den största andelen av dem som planerar fortsatta studier mot en doktorexamen finns inom medicin och odontologi, med knappt 20 procent.

Ett syfte med Bolognaprocessen är rörlighet mellan olika länder, vilket underlättas genom att länderna harmoniserar sina utbildningssystem. Det är därför intressant att få en bild av intresset för att läsa vidare i andra länder efter att de nuvarande studierna har avslutats. Av de studenter som anger att de planerar att läsa vidare, anger drygt 14 procent att de avser att studera vidare utomlands. Vanligast är detta bland dem som planerar att läsa mot en masterexamen, 17 procent. Det är troligtvis också en anledning till att den största andelen som anger planer på fortsatta studier utomlands finns inom tekniska utbildningar, ungefär 15 procent, eftersom studier mot en masterexamen är vanligast inom dessa utbildningar. Inom konstnärligt område avser samtliga som planerar att studera vidare att göra det i Sverige.

Andelarna är ungefär desamma bland män och kvinnor, med undantag för dem som har planer på att studera mot en doktorexamen, där 20 procent av männen och 8 procent av kvinnorna planerar att studera utomlands.

Studier utomlands

Studenternas möjligheter till studier utomlands inkluderas i den sociala dimensionen. Inom Bologna-processen är målet att 2020 ska minst 20 procent av de studenter som examineras från högre utbildning ha studerat eller haft praktik utomlands någon gång under sin studietid.

I den här undersökningen ingår inte de svenskar som har valt att läsa hela sin utbildning utomlands och som därmed inte är registrerade på en svensk utbildning. Det betyder att den bild av utlandsstudier som undersökningen ger inte är fullständig.

Intresset för studier utomlands

Av dem som har besvarat enkäten uppger 10 procent att de har studerat utomlands på en nivå som motsvarar högskoleutbildning och 18 procent att de inte ännu har studerat utomlands, men att de har för avsikt att göra det. Drygt 72 procent anger att de inte har studerat utomlands och att de inte heller planerar att göra det. Som en jämförelse kan nämnas uppgifter i en statistisk rapport om internationell mobilitet. Där framgår att 13 procent av dem som läsåret 2008/09 tog sin första examen (exklusive inresande studenter), hade studerat utomlands någon gång under de senaste tolv terminerna inklusive examens-terminen.¹¹

Utbyte eller freemover?

Av dem som har studerat utomlands svarar 46 procent att de ordnade allting själva, dvs. de studerade inte inom ramen för något utbytesprogram. Nära hälften av kvinnorna som studerat utomlands och knappt 40 procent av männen ordnade själva sina studier utomlands. Detta är en hög andel. Av Eurostudent III framgår nämligen att av de undersökta länderna är Sverige ett av fem länder som har den högsta andelen freemover-studenter.

För 23 procent av dem som har studerat utomlands var studierna knutna till utbytesprogrammet Erasmus. För 15 procent ingick studierna utomlands i den ordinarie utbildningen.

Andra studierelaterade verksamheter utomlands

En del studenter har tillbringat tid utomlands för andra studierelaterade verksamheter under den nuvarande utbildningen. Sådana aktiviteter kan vara någon form av datainsamling, praktik och verksamhetsförlagda studier, som-

11. *Internationell mobilitet i högskolan 2008/09*. Statistiskt meddelande UF 20 SM UF 20 SM 1001, Högskoleverket och SCB.

marskola eller språkkurser. De vanligaste av dessa aktiviteter är praktik eller verksamhetsförlagd utbildning samt språkkurser.

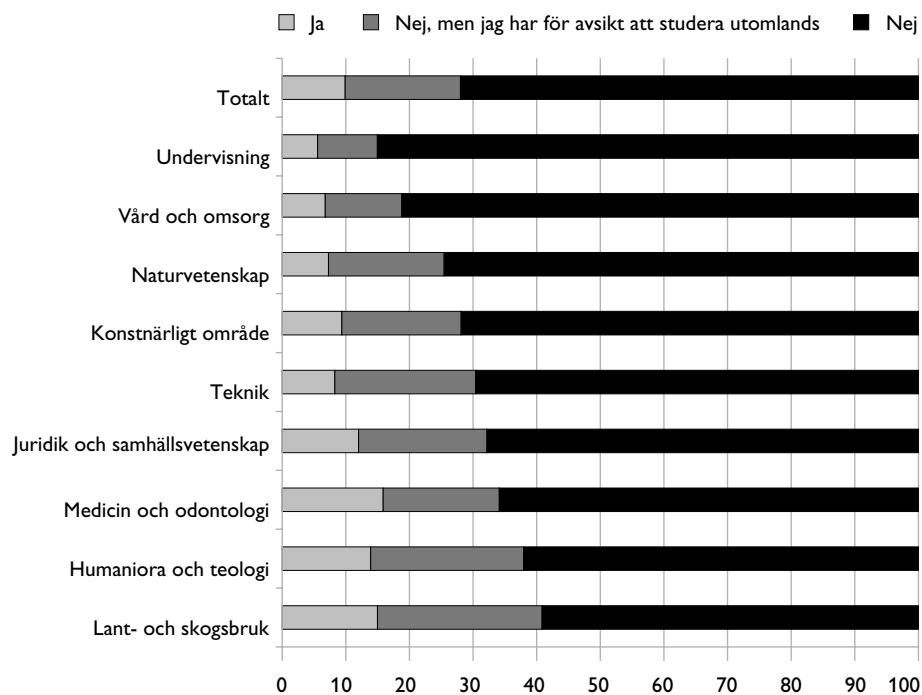
Vilka studerar utomlands?

Kvinnor och män svarar ungefär på samma sätt när det gäller studier utomlands. Det är naturligt att de äldre studenterna i större utsträckning har hunnit studera utomlands än de yngre; 19 procent av studenterna 30–34 år mot 3 procent av dem som är 21 år eller yngre anger att de har studerat utomlands. De yngre uppger istället i högre grad att de har planer på att studera utomlands. Det är 25 procent bland dem som är 21 år eller yngre som har sådana planer.

Bland studenter som är yngre än 30 år finns ett mönster att barn till forskarutbildade i högre grad än andra har studerat eller planerar att studera utomlands, 23 procent har studerat utomlands och 30 procent planerar att studera utomlands jämfört med 9 procent respektive 20 procent bland samtliga studenter.

En något större andel av de studenter som är yngre än 30 år och har utländsk bakgrund planerar att studera utomlands, 23 mot 19 procent av dem med svensk bakgrund. Bland studenter som är 30 år och äldre uppger betydligt fler av dem med utländsk bakgrund att de har studerat utomlands, 37 procent mot 11 procent bland dem med svensk bakgrund.

Bland dem som studerar på heltid inom undervisning samt vård och omsorg är det relativt få som har studerat eller planerar att studera utomlands. Inom dessa ämnesområden är andelen äldre studenter hög och de kan av familjeskäl ha svårt att studera i ett annat land. Det kan också vara så att dessa ämnesområden erbjuder färre möjligheter till studier i ett annat land. Inom medicin och odontologi, humaniora och teologi, samt lant- och skogsbruk är studier utomlands vanligare.

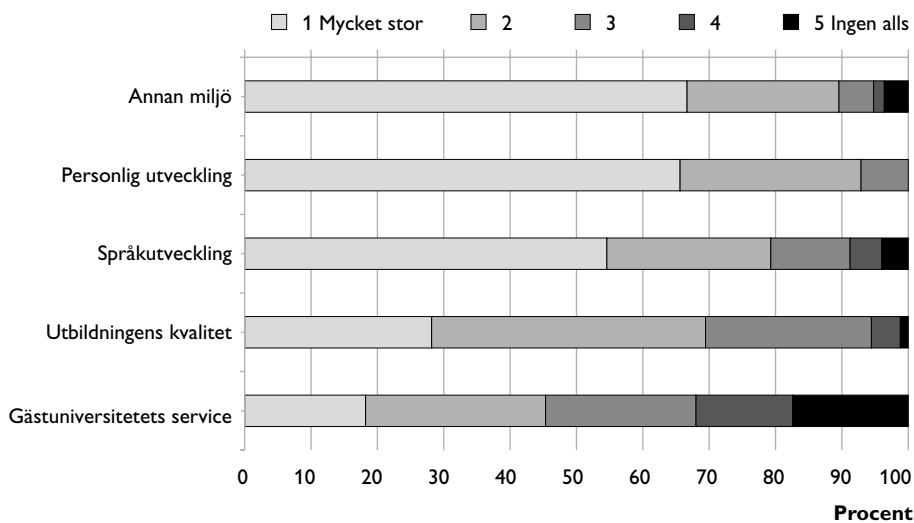
Figur 10. Andel av heltidsstudenterna inom olika utbildningsinriktningar som anger att de har studerat utomlands, att de inte har studerat utomlands men har för avsikt att göra det respektive att de inte har för avsikt att studera utomlands.

Motiv för att studera utomlands

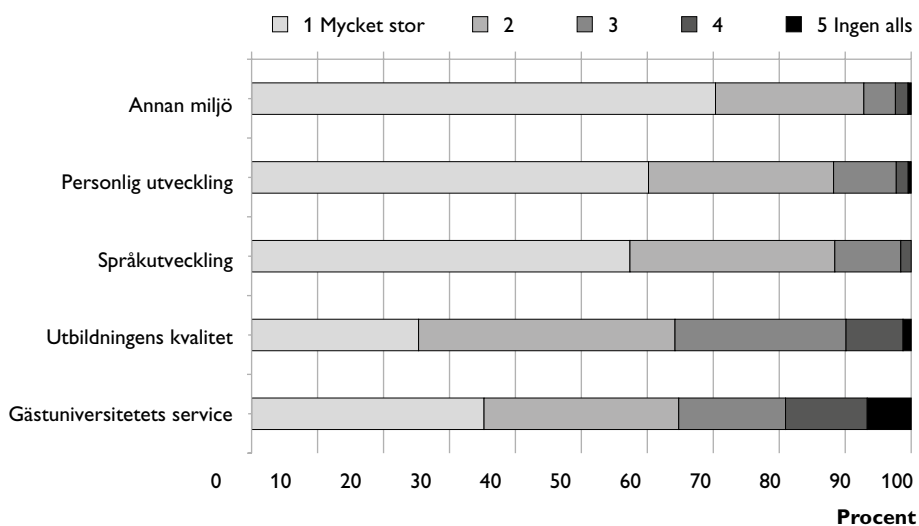
Studenter kan ha olika motiv för att studera utomlands. I Eurostudent fick de som studerat utomlands frågan ”Hur betydelsefulla var följande aspekter för dina studier utomlands och hur väl uppfylldes dessa?”. Aspekterna var

1. personlig utveckling
2. språkutveckling
3. utbildningens kvalitet
4. att leva och studera i en annan miljö.

Studenterna skulle också bedöma hur väl dessa aspekter uppfylldes. Dessutom fick studenterna en fråga om gästuniversitetets service (t.ex. hjälp med att skaffa bostad, information om studentförmåner).

Figur 11. Motiv för att studera utomlands, olika aspekters betydelse. Andel av de studenter som anger att de har studerat utomlands.

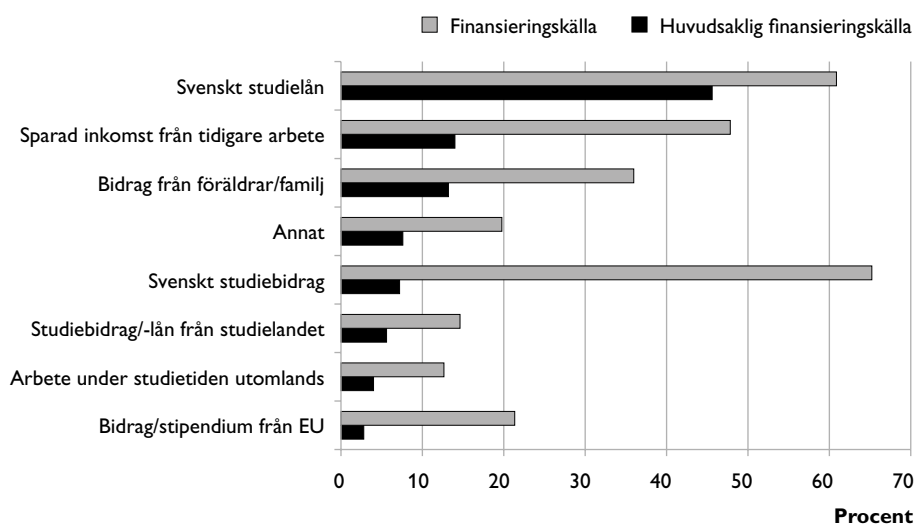
Figur 12. Studenternas uppfattning om hur väl olika aspekter på studier utomlands tillgodosågs. Andel av de studenter som i figur 11 anger alternativet 1 eller 2 på aspektens betydelse.

De fyra aspekterna har genomgående ansetts spela stor roll för deras beslut att studera utomlands, men frågan om utbildningens kvalitet är den som studenterna anser har minst betydelse. De viktigaste motiven för studier utomlands ansågs vara *att leva och studera i en annan miljö* samt *personlig utveckling*. Ungefär två av tre som tyckte att någon av dessa aspekter var mycket betydelsefull eller näst intill, tyckte också att aspekten i hög grad uppfylldes. Även aspekten *språkutveckling* ansågs tillgodosedd under studierna utomlands.

Finansiering av studier utomlands

Studier utomlands innebär ofta en merkostnad för studenten i form av till exempel dubbla hyror och studieavgifter. De studenter som studerar utomlands kan få svenskt studiemedel om utbildningen uppfyller vissa formella krav beroende på var man ska studera. Studenten har också möjlighet att låna pengar för att täcka extra kostnader för exempelvis terminsavgifter, resor och försäkringar. Till utbytesprogrammen finns stipendium att söka.

Den vanligaste finansieringen av studier utomlands kommer från svenskt studielån och studiebidrag. Även sparad inkomst från tidigare arbete och bidrag från föräldrar och övrig familj är relativt vanliga. Det är mindre vanligt att studenter arbetar under sin tid i studielandet eller att de får studiebidrag eller studielån från det land där de vistas. Den finansieringskälla som är klart vanligast som huvudsaklig källa är det svenska studielånet.

Figur 13. Finansieringskällor samt studenternas huvudsakliga finansieringskälla vid studier utomlands.

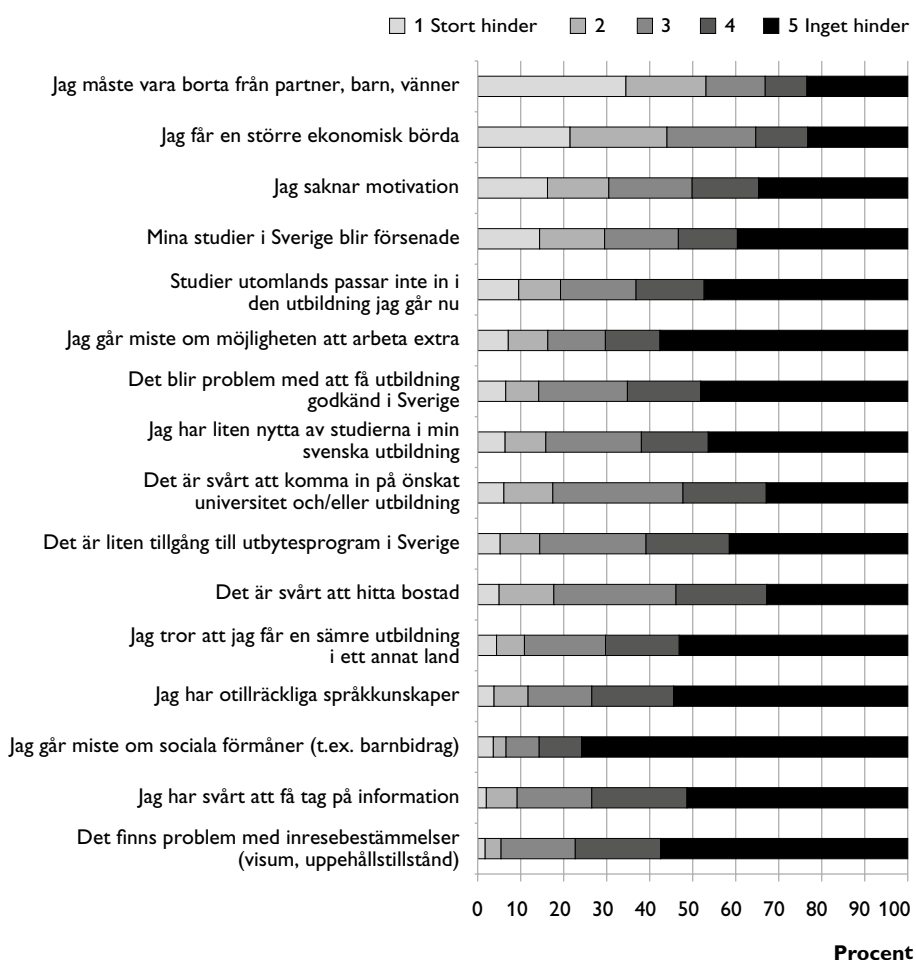
Män hade i högre grad än kvinnor sparad inkomst som huvudsaklig finansieringskälla, medan kvinnor i högre grad hade bidrag från föräldrar och familj som huvudsaklig finansieringskälla. Ungefär var femte student som har studerat utomlands får bidrag eller stipendium från EU, men få angav det som den huvudsakliga finansieringskällan.

En fjärdedel av dem som har studerat utomlands uppger att de varken hade svenskt studielån eller studiebidrag under den perioden. Den huvudsakliga finansieringskällan varierar inom den gruppen, men den vanligaste var bidrag från föräldrar och familj. En större andel av kvinnorna än av männen anger att de inte hade svenskt studiemedel, 28 respektive 21 procent. Det är också främst äldre studenter, dvs. 30 år eller äldre. Hälften av studenterna i den åldersgruppen finansierade sina studier utomlands på annat sätt än genom svenskt studiemedel.

Hinder för att studera utomlands

Både på europeisk och på nationell nivå i Sverige är det ett mål att öka studenternas rörlighet. I Eurostudent efterfrågas därför de hinder, eller skäl, som har gjort att man har valt att inte åka till ett annat land för att studera. Syftet med det är att beslutsfattare på olika nivåer ska kunna få underlag för diskussioner om eventuella förändringar vad gäller till exempel finansiering och studiernas uppläggning. En viktig förutsättning för att man ska kunna studera i ett annat land är att det finns ekonomiska och sociala förutsättningar för studenterna.

Som framgår ovan anger drygt 70 procent att de inte har studerat utomlands och att de inte heller har för avsikt att göra det. Det svarsalternativ som störst andel har angett som ett stort hinder är att man måste *vara borta från partner, barn, vänner*. Kvinnor har i högre grad än män angett detta som ett stort hinder, 40 respektive 24 procent.

Figur 14. Värdering av hinder för studier utomlands bland dem som inte har studerat utomlands.

Även *större ekonomisk börda* upplevs som ett större hinder för kvinnorna än för männen – knappt 25 respektive drygt 16 procent. 16 procent anger att *brist på motivation* är ett stort hinder.

Männen anger i mindre utsträckning än kvinnorna att något av de alternativ som finns kopplade till frågan är "ett stort hinder". Det finns dock två alternativ som männen i något högre grad än kvinnorna anser vara det: *svårigheter att komma in på önskat universitet och/eller utbildning* (knappt 8 respektive drygt 5 procent) och att *man tror att man får sämre utbildning utomland* (cirka 5 respektive cirka 4 procent).

Med tanke på att kvinnliga studenter i högre grad har barn, är det naturligt att större andel av kvinnorna upplever mer personliga omständigheter som ett stort hinder för studier utomlands. Bland kvinnor 30 år och äldre är det hela 76 procent som uppger att *vara borta från partner, barn, vänner* som ett stort hinder. Dessa uppger också i högre grad att en *större ekonomisk börda* och *brist på motivation* är stora hinder. Äldre studenter, dvs. de som är 30 år eller äldre, anger i högre grad att de uppräknade aspekterna utgör stora hinder för studier utomlands än vad de yngre studenterna gör. Det är endast *svårt att hitta bostad* och *svårt att komma in på önskat universitet och/eller utbildning* som upplevs som ett större hinder bland de studenter som är 24 år eller yngre än bland äldre studenter.

Studenternas boende och ekonomi

Framgångsrika studier underlättas av att studenterna har en ekonomisk och social situation som är tillfredsställande. Studenter befinner sig i olika faser av livet och har därför också olika förutsättningar att bedriva studierna. Yngre studenter som bor hemma och ensamstående studenter med små barn har olika förutsättningar, såväl ekonomiska som sociala, vilket på olika sätt kan påverka studierna.

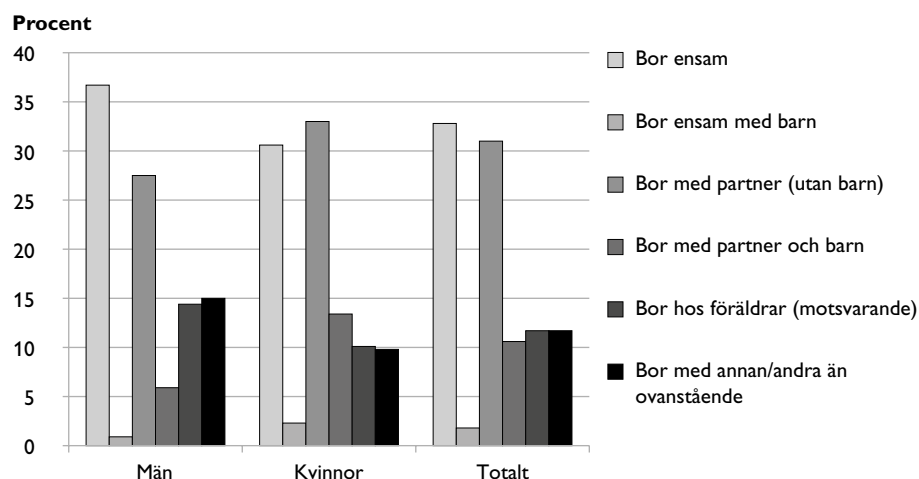
Det hade varit naturligt att studera grupperna heltids- respektive deltidstudenter separerade från varandra eftersom man kan anta att de har olika ekonomisk situation. Eftersom deltidstudenter utgör en sådan liten andel av studenterna i den här undersökningen, 6 procent, har vi valt att främst analysera heltidsstudenternas situation. Om uppgifter från studenterna slås ihop och analyseras i en grupp, överensstämmer i princip gruppens uppgifter med de heltidsstuderandes. Några utmärkande drag för deltidstudenter är att de i högre grad bor med partner och barn, har mer pengar att röra sig med eftersom de oftare förvärvsarbetar regelbundet under terminen och är mindre beroende av studiemedel.

Studenternas boende

Bristen på bostäder för studenter är påtaglig, speciellt efter att antalet studenter ökat markant från och med läsåret 2008/09. Eftersom studenterna generellt är en ekonomiskt svag grupp, har de svårt att konkurrera om de tillgängliga bostäderna. Det gäller framför allt i storstadsområdena. Enligt Boverkets rapport *Student söker bostad* är, förutom internationella studenter, studenter från mindre privilegierade hem och studenter som har svårt att arbeta vid sidan av studierna särskilt utsatta. Möjligheten att få en bostad inom rimlig tid skiljer sig också åt mellan olika studieorter.¹²

Ungefär 42 procent av studenterna i undersökningen delar bostad med sin partner, 31 procent bor utan barn och 11 procent bor med barn. Drygt en tredjedel uppger att de bor ensamma. Det är 12 procent som uppger att de bor hos föräldrarna respektive bor med någon eller några andra.

12. *Student söker bostad*. Boverkets rapportering till regeringen, 2009.

Figur 15. Studenternas boendesituation fördelat på kön.

Av undersökningen framgår att männen i högre grad delar hushåll med föräldrar eller bor ensamma, men också att de i högre grad delar hushåll med någon annan än föräldrar, partner eller barn än vad kvinnorna gör. Det finns en större andel äldre bland de kvinnliga studenterna, vilket kan vara en anledning till att kvinnorna i högre grad delar hushåll med partner, med eller utan barn. Det är något större andel av kvinnorna i undersökningen som uppger att de bor utan partner men med barn, men de är ett fåtal.

De flesta studenter som inte studerar på distans har relativt nära mellan bostaden och lärosätet (campus). Nära hälften av dem som studerar på campus uppger att det tar högst 15 minuter (enkel resa) att ta sig till lärosätet och för nästan tre av fyra tar det högst en halvtimme. Ungefär en av tio studenter har dock mer än en timmes resväg till sitt lärosäte. De studenter som har kort resväg uppger också att de besöker sitt lärosäte oftare än dem som har längre resväg.

Studentbostad

Inom Eurostudent vill man kunna jämföra andelen studenter i respektive land som bor i studentbostad. Sådant boende utgör i många länder en möjlighet för unga människor att flytta hemifrån och därmed bli mer självständiga. Denna typ av boende är också ett indirekt sätt att stödja studenter ekonomiskt eftersom den oftast är billigare än ett boende av annan typ.

Bland de studenter som besvarat den svenska enkäten anger 30 procent att de bor i någon form av studentboende. I Boverkets rapport från 2009 framgår att cirka 25 procent av studenterna bor i ett studentboende. Denna grupp är således något överrepresenterad i den här undersökningen.

Den vanligaste formen av studentboende bland dem som besvarat enkäten är studentlägenhet, 21 procent av dem i undersökningen bor i en sådan. Drygt 8 procent bor i studentrum/korridor och ett fåtal i en annan form av studentbostad.

Studentboende är generellt sett vanligare bland männen än bland kvinnorna. Det är framför allt yngre män, 24 år eller yngre, som bor i studentbostad, och då främst i studentlägenhet. Men även en relativt stor andel av männen i gruppen 25–29 år bor i en studentbostad, cirka 38 procent, och 20 procent av männen i åldern 30–34 år anger att de bor i en studentlägenhet. Bland kvinnorna är studentboende mest vanligt bland dem som är 24 år eller yngre.

De studenter som bor i studentrum eller studentkorridor är de som är mest missnöjda med sin bostad – en av tio är inte alls nöjd eller nästan inte alls. Ungefär 25 procent av dem är dock mycket nöjda med sin bostad. Av samtliga studenter i undersökningen är nästan hälften mycket nöjda med sitt boende medan cirka 5 procent inte alls är nöjda.

Studenternas ekonomi

Det är stor variation inom studentgruppen i Sverige avseende ålder, familjeförhållanden etc. Eftersom detta påverkar ekonomin, har vi valt att analysera ekonomin för några olika grupper av studenter – studenter som bor hemma hos sina föräldrar, studenter som bor ensamma samt studenter med barn (såväl sammanboende med barn som ensamstående med barn). Inledningsvis redovisar vi dock några generella resultat för studentgruppen som helhet samt en analys av de studenter som anger att de har studiemedel.

Swedbank och SFS tar årligen fram studentbudgetar. Dessa budgetar utgår från lite olika förutsättningar. I Swedbanks budget för 2010 uppgår månadsutgifterna till 8 780 kronor, vilket är 640 kronor mer än fyra veckors beloppet i studiemedlen. De räknar med att studenten får ett bostadsbidrag om 800 kronor i månaden. I budgeten från SFS får studenten ett underskott på 625 kronor i månaden, men de räknar å andra sidan inte med något bostadsbidrag. Även Studiesociala kommittén¹³ tog fram beräkningar över inkomster och utgifter och gjorde beräkningar för olika grupper av studenter.

När begreppen ”i genomsnitt”, ”det genomsnittliga” etc. används i texten nedan avses medianen.

Om studenternas inkomster och utgifter

Studenterna i den här undersökningen uppger att de under en månad i genomsnitt har 8 320 kronor att leva på. Heltidsstudenternas genomsnittliga inkomst är 8 220 kronor och deltidsstudenternas 11 650 kronor. Varifrån pengarna kommer varierar, men *studiemedel* är för många den viktigaste inkomstkällan. Det är 58 procent som uppger att de har studielån och studiebidrag och ytterligare

13. *Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt*. Studiesociala kommitténs betänkande SOU 2009:28 (U2009/2195/SV).

26 procent uppger att de enbart har studiebidrag¹⁴. Även *förvärvsarbete* är för många en viktig inkomstkälla. Bland de heltidsstuderande som uppger att de förvärvsarbetar regelbundet under terminen, 20 procent, är medianinkomsten från förvärvsarbete under en genomsnittlig månad 3 000 kronor. Bland dessa studenter uppger ungefär en tredjedel att arbetsinkomsten står för mer än 50 procent av den totala inkomsten.

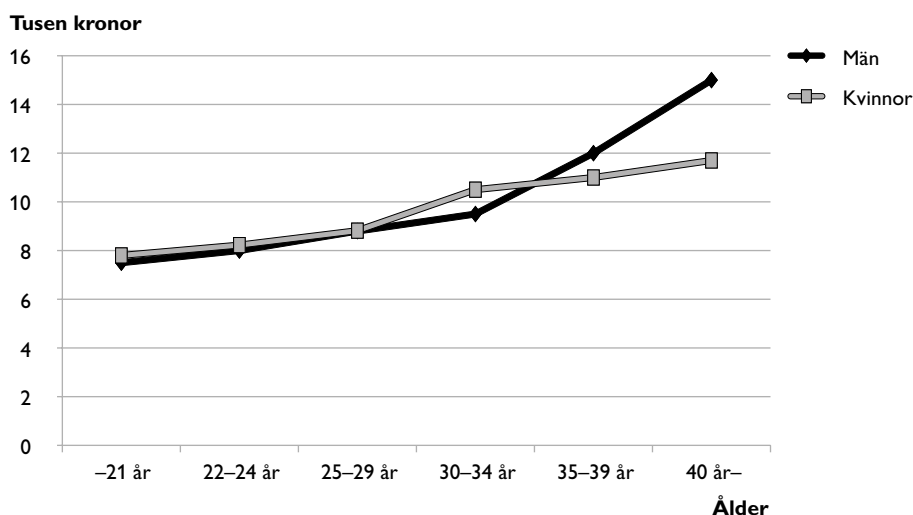
Bland studenter som är 24 år eller yngre och som har föräldrar med förgymnasial utbildning, uppger 35 procent att de har mindre än 5 000 kronor i månaden att leva på. Motsvarande andel för åldersgruppen totalt är 16 procent. Yngre studenter som har föräldrar med förgymnasial utbildning bor också hemma i högre grad än andra.

Drygt var fjärde student uppger att de får *ekonomiskt stöd* från förälder eller partner. För hälften av dem rör det sig om högst 1 000 kronor per månad och för ytterligare 25 procent högst 2 500 kronor per månad.

Heltidsstudenterna uppger att de i genomsnitt har utgifter på 9 124 kronor i månaden. Motsvarande siffra för de deltidstuderande är 12 534 kronor. Den största enskilda kostnaden är boendet. Boendekostnaderna varierar efter var i livet man befinner sig – äldre studenter har högre boendekostnader än yngre. Två av fem studenter uppger att de delar denna kostnad med någon annan.

Den ekonomiska situationen påverkas inte bara av studenternas familjeförhållanden utan också av ålder och kön. Kvinnor och män har totalt sett ungefär lika mycket att leva på, men om man tar hänsyn till ålder finner man att yngre manliga studenter har något mindre pengar att leva på än yngre kvinnliga studenter. Bland de äldre studenterna gäller det omvända och då är det en större skillnad mellan könen. Männerna i den äldre gruppen har ungefär 3 000 kronor mer i månaden att leva på än kvinnorna i samma ålder.

14. Studiemedlet, dvs. både bidrag och lån, uppgick 2009 till 7 820 kronor. Bidraget uppgick till 2 684 kronor och lånet till 5 136 kronor. Utbetalningar görs en gång i månaden och omfattar fyra veckor. Studiemedlet betalas ut 10 gånger under ett normalt läsår. Fribelegget, dvs. den summa studenten kan tjäna från förvärvsarbete utan att studiemedlet minskar, uppgick 2009 till 107 000 kronor. Den som är 25 år eller äldre och tidigare har arbetat, kan ansöka om ett tilläggs lån och den som har barn kan få ett tilläggsbidrag vars storlek är beroende av antalet barn. Tilläggs lånet och tilläggsbidraget påverkas inte av eventuell sidoinkomst, såvida inte inkomsten är så stor att den studerande varken har rätt till studiebidrag eller studielån.

Figur 16. Månatlig inkomst utifrån kön och ålder.

Studenter med studiemedel

Studielån och studiebidrag är tillsammans tänkta att täcka de studerandes levnadsomkostnader under terminstid. Bland de studenter som har besvarat enkäten har 58 procent både studielån och studiebidrag och 26 procent enbart studiebidrag. 15 procent har inget studiemedel. Det är i hög grad deltidsstuderande som inte har studiemedel, men ungefär 10 procent av heltidsstudenterna har inte heller något studiemedel. Enligt uppgift från CSN, vilket också framgår av Högskoleverkets årsrapport 2009, hade cirka 65 procent av studenterna någon form av studiemedel 2008.¹⁵ Drygt 45 procent tog studielån medan resterande andel bara hade studiebidrag.

Studiemedel är framför allt vanligt bland yngre studenter, nio av tio under 25 år har studiemedel. Andelen sjunker till 50 procent bland dem som är 40 år och äldre. Nio av tio av dem som studerar på heltid har studiemedel, mot 43 procent bland dem som studerar på deltid.

Bland de heltidsstuderande som har studielån arbetar 17 procent regelbundet. Motsvarande andel för dem som inte har studielån är 25 procent. Ungefär lika stora andelar, cirka en tredjedel, av dem som tar studielån och dem som inte gör det förvärvsarbetar då och då.

Olika grupperns ekonomiska situation

CSN har nyligen genomfört en kartläggning av högskolestuderandes månadsutgifter.¹⁶ CSN konstaterar att utgifterna skiljer sig mycket mellan olika studerandegrupper. Av kartläggningen framgår att en student som bor hemma hos sina föräldrar oftare studerar utan studielån och redovisar lägre månadsutgifter än andra studenter. För dem som har eget boende ligger de genomsnittliga

15. *Universitet & högskolor. Högskoleverkets årsrapport 2009. Rapport 2009:12 R.*

16. *Studerandes utgifter – En kartläggning av högskolestuderandes månadsutgifter. Centrala studiemedelsnämnden, 2010.*

månadsutgifterna i nivå med studiemedlen, medan studenter med barn redovisar utgifter som överstiger studiemedlen. I undersökningen framgår dock inte hur stor del av utgifterna som betalas av någon annan. De som bor hemma förvärvsarbetar vid sidan av studierna i relativt stor utsträckning och de har även ett relativt stort sparande enligt CSN:s undersökning.

Baserat på svaren i Eurostudent är det svårt att dra några långtgående slutsatser om studenternas ekonomiska situation. De ombads i enkäten att redovisa sina olika inkomstkällor samt utgifter i form av dels sådana man betalar själv, dels sådana som betalas av andra. Frågan är hur insatta de olika studentgrupperna är i den egna och familjens ekonomi och hur man till exempel har beräknat kostnaden för boende om man bor hemma eller delar boende med någon. Det finns dock några mer övergripande resultat som kan vara intressanta att redovisa. De resultat som framkommer i CSN:s undersökning ovan och som handlar om studenter med barn, framträder till exempel inte lika tydligt i den här undersökningen.

Studenter som bor hemma hos föräldrarna tar i betydligt lägre grad *studielån* än de två andra grupperna; knappt 20 procent jämfört med drygt 70 respektive drygt 60 procent för studenter som bor ensamma respektive med barn.

De studenter som bor hos föräldrarna redovisar även lägre *utgifter* än övriga grupper, men ett relativt högt ekonomiskt stöd från föräldrar. En majoritet av dessa studenter redovisar att de får ett ekonomiskt stöd på i genomsnitt 4 500 kronor i månaden. Det finns en svag tendens till att de som har högutbildade föräldrar i högre grad får ekonomiskt stöd än de med föräldrar som har en lägre utbildningsnivå. De studenter som får ekonomiskt stöd från sina föräldrar redovisar också utgifter som är nästan dubbelt så höga som för dem utan ekonomiskt stöd från föräldrarna.

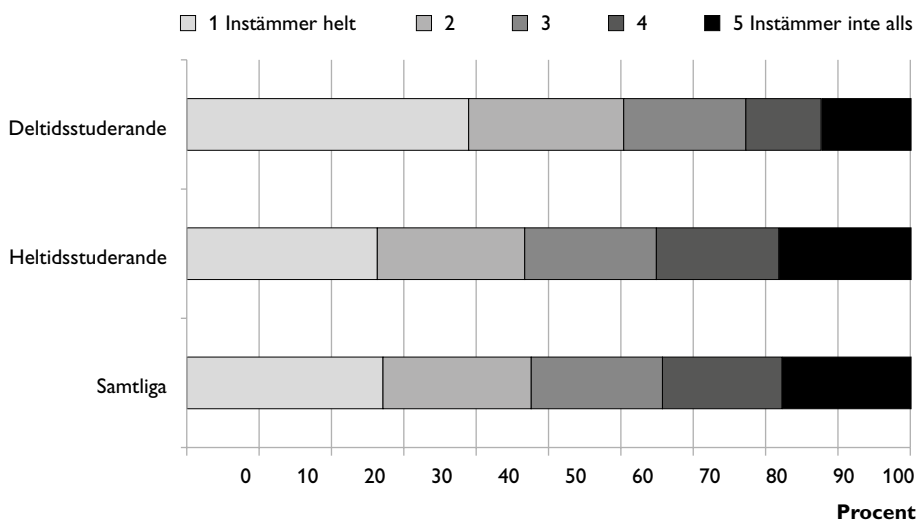
De studenter som bor hos föräldrarna redovisar, förklarligt nog, en annan typ av utgifter än övriga grupper. Medan de största utgiftsposterna för de andra två grupperna är boende och dagligvaror, lägger de som bor hos föräldrarna framför allt pengar på dagligvaror, fritid/nöjen och resor.

De som redovisar de största utgifterna är studenter som bor med barn och partner. Men de redovisar även att partnern i genomsnitt betalar cirka hälften av utgifterna. Ensamstående med barn redovisar överlag inget ekonomiskt stöd från andra, medan de som bor själva redovisar en mindre summa. För de få, 46 stycken, ensamstående studenter med barn i undersökningen, ligger inkomster och utgifter på ungefär samma nivå under en genomsnittlig månad, dvs. de redovisar att de i princip inte har några pengar kvar vid månadens slut.

De tre grupperna *förvärvsarbetar* i ungefär samma utsträckning under terminen även om de som bor hemma hos föräldrarna arbetar något mindre än de två andra grupperna. Den genomsnittliga inkomsten från förvärvsarbete ligger också relativt lika för de tre grupperna, mellan 3 050 och 3 500 kronor. Studenter med barn lägger ned något mer tid på förvärvsarbete under en normal vecka än de två andra grupperna – 18 jämfört med 12 timmar vardera för de andra grupperna.

Möjligheten att täcka månadskostnaderna

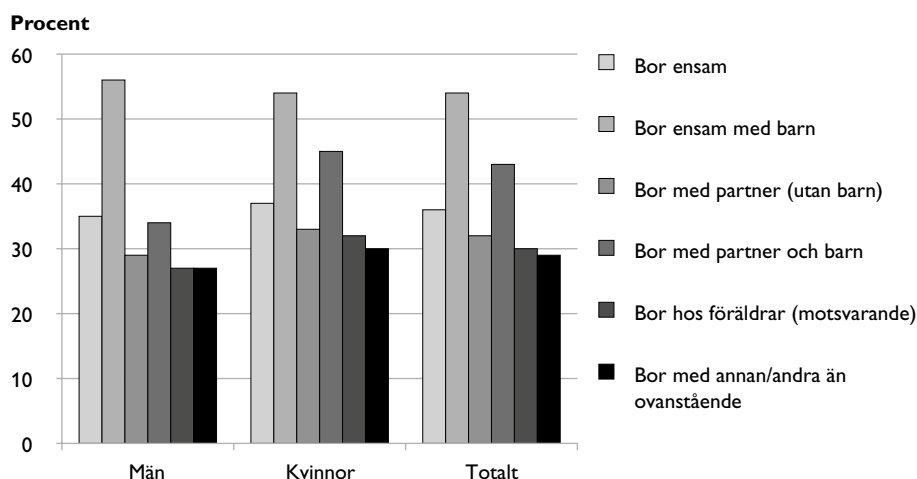
Drygt var fjärde student instämmer helt i påståendet ”Jag har tillräckligt med pengar för att täcka mina månadskostnader”, medan ungefär var femte student inte alls instämmer i det påståendet. Av figur 17 framgår att den andel av studenterna som anser att man har tillräckligt med pengar för att täcka månadskostnaderna är större än den som inte anser det. Det är dock drygt 30 procent av studenterna som anger de två mest negativa svarsalternativen.

Figur 17. Värdering av möjligheten att täcka månadskostnaderna.

De som studerar på heltid uppger att de har svårare att få pengarna att räcka till än de som studerar på deltid. De heltidsstudenter som förvärvsarbetar regelbundet har, inte oväntat, lättare att få pengarna att räcka till än de som förvärvsarbetar då och då eller inte alls. Som tidigare nämnts är dock heltidsstudenter som förvärvsarbetar regelbundet mer missnöjda med sin arbetsbörda än andra.

Mest missnöjda med sin ekonomiska situation, dvs. de som har svårast att få pengarna att räcka till, är de som bor ensamma med barn. Bland dem uppger över hälften de två mest negativa alternativen på skalan (instämmer inte alls eller näst intill). Även kvinnor som bor med partner och barn instämmer i lägre grad i att de har tillräckligt med pengar för att täcka månadskostnaderna.

Figur 18. Andel av olika grupper som anser att de inte har tillräckligt med pengar för att täcka sina månadskostnader.

Det är viktigt att komma ihåg att studenter med barn är underrepresenterade i den här undersökningen. Eftersom de är mest missnöjda med sin ekonomiska situation enligt ovan, kan den bild som här ges vara mer positiv än vad den egentligen är. Samtidigt finns det andra undersökningar, Eurostudent III och CSN:s undersökning från 2009, som visar att studenterna har en något ljusare bild av sin ekonomiska situation nu än tidigare.

I Eurostudent III ställdes frågan om möjligheterna att klara ekonomin något annorlunda, men det kan ändå vara intressant att här återge resultatet från den undersökningen. Av dem som då besvarade enkäten, var 7 procent mycket nöjda med sin ekonomiska situation, medan knappt var femte student var mycket missnöjd. Resultatet kan vara en indikation på att studenterna har något mer pengar att röra sig med idag och att fler har tillräckligt med pengar för att täcka sina månadskostnader. Samtidigt finns det inga förändringar i den andel som inte alls är nöjda. I en internationell jämförelse hade Sverige vid det förra tillfället den lägsta andelen av studenter som var nöjda med sin ekonomiska situation.¹⁷

Att studenterna har tillgång till mer pengar nu kan också få stöd från CSN:s studie från 2009. Den visar att något fler studenter 2009 ansåg att studiemedlen täckte levnadsomkostnaderna jämfört med motsvarande undersökning 2007. CSN menar i sin rapport att det innebär att en nedåtgående trend kan ha brutits. Bland högskolestuderande är det en större andel som anser att studiemedlen täcker alla levnadsomkostnader 2009 än 2007, men det är också en större andel som i liten utsträckning tycker att levnadsomkostnaderna täcks av studiemedlet. Polariseringen mellan dem som klarar sig på studiemedlen och de som inte gör det, tycks ha blivit tydligare.

17. I den undersökningen ombads studenterna att värdera sin materiella standard eller ekonomiska situation på en skala 1–5, där 1 = mycket nöjd och 5 = mycket missnöjd.

Avslutande reflektioner

Samband mellan ekonomi och studieresultat

I begreppet ”utbildningens sociala dimension”, som är en utgångspunkt för Eurostudent, inkluderas såväl studenternas levnadsvillkor och ekonomiska stöd, som möjligheten att framgångsrikt kunna genomföra sina studier. Den senare aspekten, alltså hur studenternas ekonomiska och sociala förutsättningar påverkar deras studieresultat, tas inte upp i Eurostudent. I CSN:s undersökning från 2009 studerades dock detta. Undersökningen visar bland annat att studerande med studiemedel lyckas bättre med sina studier än övriga. En orsak till detta är enligt CSN att dessa studenter oftare än andra har studierna som sin huvudsakliga sysselsättning. De menar också att en god ekonomisk situation är gynnsam för studierna. Även att bo tillsammans med någon är en faktor som påverkar studierna positivt.

Skillnader i nedlagd tid på studierna

Den här undersökningen, liksom andra tidigare undersökningar, visar att studier på heltid innebär olika omfattning i tid inom olika ämnesområden. Det är en stor skillnad på den tid man lägger ned på sina studier, både med avseende på den lärarledda undervisningen och på den totala tiden. En högskolepoäng tycks alltså ha olika innebörd inom olika områden.

De utbildningsinriktningar som har den minsta omfattningen av lärarledd undervisning, är också de inriktningar som har den lägsta ekonomiska resurstilldelningen. Regeringen menar i budgetpropositionen för 2011 att den kraftiga expansionen av högskoleplatser och de besparingar på ersättningsbeloppen som gjorts från 1990-talet, fortfarande är kännbara. Det har bland annat resulterat i en minskning av den lärarledda tiden samtidigt som studentgrupperna har ökat. För att inte kvaliteten på utbildningarna ska försämrats föreslår regeringen en höjning av grundutbildningsanslagen och menar att tillskottet bör läggas på utbildningar inom humaniora och samhällsvetenskap genom att ersättningen per helårsstudent höjs inom dessa områden.¹⁸ Om det innebär reella förändringar för omfattningen av den lärarledda undervisningen återstår att se.

Olika ekonomiska förutsättningar

De svenska studenterna har olika ekonomiska förutsättningar och villkor. Att bo hemma hos sina föräldrar innebär för många att man slipper ta studielån

18. *Budgetpropositionen för 2011*. Utgiftsområde 15. Studiestöd, 16. Utbildning och universitetsforskning. Regeringens proposition 2010/11:1.

eftersom man har relativt små utgifter. Man kan även se en tendens bland de yngre studenterna att de med högutbildade föräldrar i högre grad har ekonomiskt stöd från sina föräldrar.

Studenter med barn, och främst de ensamstående med barn, har en särskilt utsatt situation. Det är de som i störst utsträckning är missnöjda med sin ekonomiska situation. Det finns anledning att fundera över hur den ekonomiska situationen påverkar deras studieresultat.

Det är naturligtvis svårt att veta vad värderingen av den ekonomiska situationen står för. Vad betyder det att man anger att man inte alls instämmer i påståendet att man har tillräckligt med pengar för att täcka sina månads-kostnader? Betyder det att man måste låna, ta av sparade medel eller liknande varje månad? Eller att man inte har råd att göra några ekonomiska ”utsvävningar”, som att till exempel åka på semesterresa eller köpa något till hemmet? I CSN:s undersökning om studenternas utgifter framgår att det studenterna främst skulle lägga ett extra tillskott av pengar på var löpande utgifter och då framför allt mat, men även på sparande och kläder.

Hälsoproblem och funktionsnedsättning

En relativt stor andel av studenterna i den här undersökningen anger att deras studier försvåras av kronisk sjukdom, fysisk funktionsnedsättning, psykiska besvär eller andra hälsoproblem och av problemen anger de flesta psykiska besvär. Hälsoproblem är vanligare bland kvinnorna än bland männen i den här undersökningen. Det framgår också att nästan 60 procent av dem som anger någon form av hälsoproblem eller fysisk funktionsnedsättning tycker att det i utbildningen inte tas någon eller lite hänsyn till dessa problem. Det är svårt att veta hur dessa uppgifter ska tolkas, men det är en fråga som bör uppmärksammas och undersökas närmare. När det gäller studenter med funktionshinder, av fysisk, psykiatrisk eller neuropsykiatrisk natur, finns det särskilt pedagogiskt stöd att söka. Den grupp som här behandlas har dock förmodligen i hög grad hälsoproblem som inte räknas som funktionshinder.

När det gäller psykisk ohälsa har olika undersökningar visat att stress, oro och ångest har ökat hos studenterna. Bakomliggande faktorer är bland annat oro över ekonomin, att inte klara studierna och över framtiden.

Hur kan fler få möjlighet att studera utomlands?

Att studera utomlands en period under sin utbildning är ett mål både på europeisk och på nationell nivå. I den här undersökningen framgår att studenterna har olika möjligheter och förutsättningar att åka till ett annat land för att studera. Det största hindret för studier utomlands uppges, inte oväntat med tanke på den svenska studentgruppens sammansättning, vara att man måste vara borta från partner, barn och vänner. Om man vill att fler studenter i Sverige ska ha möjlighet och förutsättningar att studera utomlands, bör man fundera

på vilka insatser som kan behövas med tanke på studenternas familjesituation. Ett annat hinder är en större ekonomisk börda. Behöver studiemedlet utökas med ytterligare bidrag för att stimulera fler svenska studenter att åka utomlands under sin studietid?

Det finns också en skillnad mellan utbildningsinriktningar. Hur kan man minska dessa skillnader? Och beror den relativt låga andel studenter som har studerat utomlands, eller som planerar att göra det, inom en del utbildningar, på studentgruppens sammansättning eller beror det på att dessa utbildningar inte ger sina studenter de förutsättningar som krävs för att kunna studera utomlands?

En relativt hög andel svenska studenter läser också en eller ett par fristående kurser som del i fort- och vidareutbildning. För dem är det förmodligen inte aktuellt att studera utomlands.

Sveriges deltagande i Eurostudent framöver

Eftersom det blir fler och fler länder som är med i Eurostudent, och det i dagsläget endast är Island av de nordiska länderna som inte deltar, är det angeläget att Sverige även framöver är med och bidrar till den europeiska jämförelsen av studenternas villkor. Studenternas minskade vilja att besvara enkäter är dock ett problem i den här typen av studier. Det är, enligt SCB, inte bara ett fenomen inom denna grupp utan finns generellt i samhället. Redan nu talas det om en femte omgång av Eurostudent. Om Sverige ska fortsätta vara med är det angeläget att få underlag från en större andel av studenterna i Sverige. Hur detta ska lösas behöver diskuteras.

Fortsatta analyser

Resultatet från den svenska Eurostudent-undersökningen kan analyseras mycket mer än vad som har gjorts i den här rapporten. Det finns dock frågor där det kan vara särskilt intressant att göra en internationell jämförelse. Högskoleverket planerar därför att sedan den internationellt jämförande rapporten har publicerats (september 2011), göra några kortare analyser där de svenska studenternas situation jämförs med villkoren för studenter i andra länder.

Bilagor

Bilaga 1

Om Eurostudent-projektet

Eurostudent fokuserar på den sociala dimensionen av högre utbildning ur ett studentperspektiv. Det övergripande syftet är att tillhandahålla jämförbara indikatorer på sociala och ekonomiska villkor för studier inom de deltagande ländernas utbildningssystem genom att respektive lands studenter tillfrågas. Tanken är att indikatorerna ska kunna utgöra underlag för beslutsfattare på nationell och europeisk nivå samt för fördjupade komparativa studier och nationella analyser inom specifika områden. Syftet är även att kunna identifiera hinder för ett effektivt europeiskt ämnesområde (European Higher Education Area – EHEA) genom den internationella jämförelse som Eurostudent-projektet kan bidra med.

För att uppnå det övergripande syftet har Eurostudent följande tre mål: att ett stort antal europeiska länder ska delta aktivt i projektet; att kvaliteten, reliabiliteten och relevansen i data ska säkras så att de blir jämförbara mellan olika system för högre utbildning; samt att relevansen och användbarheten av insamlad och analyserad data erkänns på nationell och internationell policy-nivå.

Projektet initierades som ett gemensamt europeiskt projekt vid en EU-konferens om högre utbildning i Weimar, Tyskland 1999. Konferensen rekommenderade att en social studie skulle genomföras bland studenter i europeisk högre utbildning. Undersökningen genomförs nu för fjärde gången och 25 länder deltar. Varje omgång omfattar cirka tre år och avslutas med en rapport. Den internationellt jämförande rapporten från förra omgången av Eurostudent, som publicerades hösten 2008, omfattade undersökningar som genomfördes i de deltagande länderna under perioden 2005–2007. Eurostudent IV omfattar perioden 2008 till 2011.

Eurostudent-projektet har en decentraliserad struktur, där deltagande länder ingår i ett nätverk. Central koordinatör är Higher Education Information System (HIS) i Tyskland. Respektive land ansvarar för att genomföra de nationella undersökningarna, men åtar sig samtidigt att ta in de gemensamma frågorna i den nationella undersökningen och att leverera data enligt anvisningar från Eurostudent centralt. I den gemensamma, engelskspråkiga, enkäten ingår frågor inom följande områden: *current study situation*; *study background*; *living conditions*; *international mobility*; *personal details*; och *family background*. Varje land beslutar om vilken metod som ska användas för att samla in uppgifter. Såväl enkäter (papper och elektronisk) som intervjuer (via telefon eller face-to-face) har använts.

Arbetsformer inom projektet

Arbetet med genomförandet av Eurostudent IV har delats upp i olika delar, till exempel framtagande av enkätfrågor och anvisningar för genomförandet av de nationella undersökningarna, kvalitetssäkring, online-undersökning och verktyg för att leverera data. Arbetet inom respektive del leds av olika länder – Tyskland, Österrike, Norge, Storbritannien, Bulgarien och Holland. Dessa sex länder samt Estland ingår i ett konsortium för projektet. Övergripande ansvar har, som tidigare nämnts, Higher Education Information System (HIS) i Tyskland.

Under projektets gång har de deltagande länderna och koordinatorsgruppen, som består av personer vid HIS, ett nära samarbete när det gäller datainsamling, bearbetning och analys. Regelbundna seminarier och workshops genomförs. De deltagande länderna ansvarar bland annat för att leverera data från respektive studentundersökning och texter som sätter resultatet i ett nationellt sammanhang, att det finns resurser för att genomföra den nationella undersökningen med hög kvalitet och för att nyckelpersoner som är involverade i projektet ska kunna delta i de möten som anordnas. Varje land ansvarar också för att den egna organisationen kring projektet är optimal för att garantera kvalitet i datainsamling och analys och för att säkerställa att data på ett bra sätt representerar den nationella studentgruppen.

Koordinatorerna i Eurostudent-nätverket har varit angelägna om att data ska kvalitetssäkras och att denna fjärde omgång därmed ska ge ännu mer tillförlitliga data än tidigare omgångar. Om data ska vara efterfrågat och användbart krävs att deltagarna arbetar enligt riktlinjer som tas fram inom projektet och som är tydliga för alla.

Finansiering

Det övergripande projektet finansieras av EU, det tyska utbildningsdepartementet samt de sju länder som ingår i konsortiet. Varje deltagande land står för det egna landets kostnader, såsom t.ex. genomförandet av undersökningen och resor till möten inom Eurostudent-nätverket.

Det svenska deltagandet i Eurostudent IV har i huvudsak finansierats av den svenska regeringen genom att Högskoleverket fått särskilda medel för detta. Verket har också skjutit till pengar till projektet från sitt ordinarie ramanslag.

Slutrapportering från projektet

Varje omgång av Eurostudent avslutas med en rapport – ”Synopsis of indicators”. I rapporten presenteras data från undersökningen och en jämförelse mellan de deltagande länderna. Som ett komplement till rapporten finns nationella profiler på webben (<http://eurostudent.his.de/eiii/report/choice.jsp>). De nationella profilerna innehåller en introduktion till respektive lands utbildningssystem och annan information som är viktig för att förstå resultaten.

Eurostudents bidrag till högre utbildning

Det är nu fjärde gången Eurostudent genomförs. I de två första omgångarna deltog ett fåtal länder, förra omgången deltog 23 länder och detta har nu utökats till 25 länder.

Det är svårt att dra några direkta slutsatser om projektets påverkan på utbildningspolitiken i de deltagande länderna eller på Bolognaprocessen. Data från Eurostudent används dock som en officiell källa inom Bolognaarbetet. När det gäller nationell nivå finns några exempel på hur resultatet kan bidra med underlag till eller initiera diskussioner om förhållandena i det egna landet i jämförelse med andra länder.

Den estniska regeringen insåg efter rapporten från den tredje omgången att det estniska systemet för studiefinansiering gynnar studenter från familjer med hög social ställning eftersom det var prestationsbaserat. Den estniska regeringen diskuterar därför möjliga reformer av systemet. I Tyskland blev det tydligt att landet, i jämförelse med andra europeiska länder, har få vägar till högre utbildning som kan anses vara mer otraditionella, dvs. som kan locka sökande som kommer in på högskolan via andra vägar än direkt från gymnasieskolan ("non-traditional ways to higher education"). Från Schweiz rapporteras att resultatet används vid beslutsfattande och diskussion om den högre utbildningen. Även lärosätena är intresserade av resultatet och den organisation som ansvarar för Schweiz deltagande i Eurostudent kan leverera analyser som rör de enskilda lärosätena.

Utbildningens sociala dimension

Eftersom Eurostudent fokuserar på den sociala dimensionen, kan det här vara på sin plats att kort beskriva vad den sociala dimensionen inom högre utbildning innebär. Frågan har vid olika tillfällen tagits upp på ministermöten inom EU och har en tydlig koppling till arbetet inom Bolognaprocessen. Sverige har på olika sätt varit drivande på området och har också lett en arbetsgrupp om den sociala dimensionen inom Bolognaarbetet.

Bolognaprocessen och den sociala dimensionen

Den sociala dimensionen inom EHEA syftar till allas möjlighet att delta i högre utbildning. Här inkluderas en rad olika aspekter, bland annat tillträde till högre utbildning; deltagande i utbildning och att framgångsrikt kunna genomföra studierna; studie- och levnadsvillkor; studentinflytande och ekonomiskt stöd. Även alla studenters lika möjligheter till studier utomlands inkluderas.

Den sociala dimensionen har varit en integrerad del av Bolognaprocessen sedan det första follow-up mötet i Prag 2001 och inkluderades också i kom-

munikén från mötet. År 2005 deklarerade ministrarna i Bergenkommunikén att den sociala dimensionen är en integrerad del i processen att skapa ett europeiskt ämnesområde. Man menade att den sociala dimensionen är ”a necessary condition for the attractiveness and competitiveness of the EHEA”. I Londonkommunikén 2007 tog man återigen upp den sociala dimensionen och menade att ”the student body entering, participating in and completing higher education at all levels should reflect the diversity of our populations”. Ministrarna uttalade vikten av att studenter ska kunna slutföra sina studier utan hinder som är relaterade till deras sociala och ekonomiska bakgrund. Även i kommunikén från ministermötet i Leuven 2009 togs utbildningens sociala dimension upp.

I maj 2010 behandlade Europarådet frågan om utbildningens sociala dimension. Rådet tog bl.a. upp ett antal åtgärder som bör vidtas för att stärka denna. Åtgärder som nämns är till exempel att öka flexibiliteten vad gäller vägar till utbildning; stärka kopplingarna mellan utbildning och arbetsmarknaden; utveckla system för validering och erkännande av tidigare utbildning, såväl formellt som informellt lärande; samt att avsätta medel för att stödja missgynnade elever och skolor.

Efter Bergenmötet 2005 tillsattes en arbetsgrupp om den sociala dimensionen och mobilitet. Gruppen rekommenderade i sin rapport från maj 2007 att varje land skulle ta fram en strategi, inklusive en handlingsplan, för den sociala dimensionen inom högre utbildning.¹⁹

Arbetet med den sociala dimensionen i Sverige

Sverige har inte utarbetat något strategidokument för den sociala dimensionen av högre utbildning enligt den ovan nämnda arbetsgruppens rekommendationer. Sverige har emellertid under lång tid arbetat med frågor som handlar om att bredda rekryteringen och att möjliggöra för olika grupper att delta i den högre utbildningen, dvs. sådana frågor som är grundläggande aspekter av denna dimension i den högre utbildningen. Dessa frågor finns på olika sätt inbyggda i utbildningssystemet, studiemedelssystemet och det regelverk som omger högre utbildning. Frågor som kan nämnas i sammanhanget är breddad rekrytering, likabehandling, studentinflytande, studenthälsovård och studievägledning samt omfattningen av deltids- och distansstudier. Frågorna behandlas löpande i arbetet med utbildnings- och studentfrågor och frågor kring studentstöd hos lärosätena och de centrala myndigheterna på området.

I en nationell Bolognarapport för perioden 2007–2009²⁰ har den svenska Bologngruppen beskrivit arbetet med den sociala dimensionen i Sverige. Bologngruppen beskriver bland annat lärosätenas ansvar att arbeta med breddad rekrytering och vilket stöd för studenterna som regleras i högskolelagen

19. *Key issues for the European Higher Education Area – Social Dimension and Mobility*. Report from the Bologna Process Working Group on Social Dimension and Data on Mobility of Staff and Students in Participating Countries, maj 2007.

20. Bologna Process, template for national reports: 2007–2009, Sverige, november 2008.

och högskoleförordningen. Som åtgärder för att bredda rekryteringen i antagningen nämns allas möjlighet att genomföra högskoleprovet samt lärosätenas möjlighet att använda andra urvalsgrunder än betyg och högskoleprov. Möjligheten att få sin tidigare erfarenhet validerad är en viktig del i att öppna högskolan för olika grupper. Även informationen till sökande nämns. Stöd i form av studievägledning och hälsovård är viktiga bitar för att studenterna ska kunna göra medvetna val under utbildningen, må bra i studiesituationen och i övrigt.

En annan aspekt som förs fram är intentionen att undvika återvändsgränder i utbildningssystemet. Det finns olika vägar in i högskolan och utbildning ges i olika omfattning och i olika former (heltid, deltid och distans) för att kunna passa olika gruppers förutsättningar att delta i högre utbildning.

Bilaga 2

Utbildningsdepartementet

Regeringsbeslut II:3
2008-12-04 U2008/7931/UH

Högskoleverket
Box 7851
103 99 Stockholm

Inkom
HÖGSKOLEVERKET

2008-12-29

Doss 44
Dnr 6083-08

Uppdrag till Högskoleverket att svara för det svenska deltagandet i Eurostudent 4

Regeringens beslut

Regeringen ger Högskoleverket i uppdrag att svara för det svenska deltagandet i den fjärde omgången av den internationellt jämförande undersökningen Eurostudent (Eurostudent 4). Uppdraget innebär att Högskoleverket ska:

1. delta i arbetet med att utforma den enkätundersökning som ingår i Eurostudent 4 enligt vad som gäller för de deltagande länderna,
2. ansvara för att den svenska enkätundersökningen genomförs och redovisas enligt de riktlinjer och den tidsram som kommer att gälla för Eurostudent 4, och
3. sprida resultaten när den internationellt jämförande undersökningen har slutförts.

Om inte annat framkommer av de riktlinjer som ska gälla för Eurostudent 4, bör den svenska undersökningen ha en omfattning och inriktning som motsvarar det svenska deltagandet i den tredje omgången av Eurostudent.

Högskoleverket ska samverka med Centrala studiestödsnämnden (CSN) i frågor som rör analys och tolkning av resultat av enkätundersökningen inom det studiesociala området samt i arbetet med spridningen av resultaten av den internationellt jämförande undersökningen.

Kostnaden för detta uppdrag ska belasta det under utgiftsområde 16 för budgetåret 2008 uppförda anslaget 25:80 Utvecklingsarbete m.m. inom områdena utbildning och forskning, anslagsposten 3 Medel som fördelas efter regeringens beslut. Kammarkollegiet ska efter rekvisition från Högskoleverket utbetala högst 350 000 kronor till Högskoleverket från nämnda anslag och anslagspost.

Postadress
103 33 Stockholm
Besöksadress
Drottninggatan 16

Telefonväxel
08-405 10 00
Telefax
08-21 68 13

E-post: registrator@education.ministry.se

Ärendet

Sverige har inom ramen för den s.k. bolognaprocessen tagit ansvar för en arbetsgrupp om den studiesociala och ekonomiska situationen för Europas studenter. I nära anslutning till bolognaprocessen genomförs inom ramen för Eurostudentprojektet jämförande studier av vissa basfakta om studenternas situation i olika europeiska länder. Syftet är bl.a. att sammanställa jämförbara data om studenters levnadsvillkor. De medverkande länderna tar fram uppgifterna nationellt utifrån en gemensam enkät, och därefter sammanställs resultatet i en komparativ databas.

Enkätundersökningen Eurostudent har hittills genomförts tre gånger. Sverige har deltagit från och med den tredje, tillika senaste omgången, som genomfördes under 2006 och vars slutrapport publicerades 2008. I denna omgång deltog 23 länder, däribland nästan samtliga EU-länder.

Skälen för regeringens beslut

Sverige är aktivt i det internationella samarbetet när det gäller studiesociala frågor. Eurostudent är en viktig källa till jämförbar information om den studiesociala och ekonomiska situationen för Europas studenter. Sverige bör delta även i den fjärde omgången av studien, som inleds under 2009. Högskoleverket är statistikansvarig myndighet för högskolan och genomför återkommande enkätundersökningar som riktar sig till svenska studenter. CSN ansvarar för studiesociala frågor som inte hanteras av någon annan myndighet. CSN har till uppgift bl.a. att bevaka och analysera studerande kvinnors och mäns sociala och ekonomiska situation. Högskoleverket bör ges i uppdrag att svara för det svenska deltagandet i Eurostudent 4. I vissa frågor bör Högskoleverket samverka med CSN.

På regeringens vägnar

Lars Leijonborg

Helena Mähler Lejon

Kopia till

Centrala studiestödsnämnden
Kammarkollegiet

Bilaga 3

November 2009

EUROSTUDENT 2009

EUROSTUDENT är en europeisk undersökning av studenters ekonomiska och sociala villkor. Sverige är ett av cirka 30 länder i Europa som deltar i undersökningen. Högskoleverket har regeringens uppdrag att genomföra undersökningen i Sverige. Statistiska centralbyrån (SCB) ansvarar för insamlingen av uppgifter åt Högskoleverket.

Resultatet kommer att ge underlag för jämförelser av hur det är att vara student i olika länder i Europa, vilka hinder som finns för den som vill plugga utomlands och hur svenska studenter har det jämfört med studenter i övriga Europa. Resultaten från den svenska undersökningen kommer att publiceras med start sommaren 2010 och spridas på bland annat www.hsv.se. Senare kommer också en jämförelse mellan olika länder.

Alla svar är viktiga

Du är en av 5 000 personer som har dragits med hjälp av statistiska metoder från Universitets- och högskoleregistret. Din medverkan är frivillig men ditt svar är mycket viktigt och bidrar till att undersökningens resultat blir tillförlitligt. Ditt svar kan inte ersättas med någon annans.

Du kan välja att besvara frågorna via Internet. Frågorna finner du på webbadressen www.insamling.scb.se. Logga in med användar-id och lösenord.

Användarid:	<input type="text"/>
Lösenord:	<input type="password"/>

Om du väljer att besvara pappersblanketten skickar du in den i det portofria svarskuvertet.

Vi ber dig svara på frågorna så snart som möjligt.

Tack på förhand för din medverkan!
Med vänliga hälsningar

Cecilia Nordling
Avdelningschef
Högskoleverket

Åsa Rurling
Utredare
Högskoleverket

Kontakta oss gärna

Undersökningens syfte eller hjälp med frågorna:
Åsa Rurling
Telefon: 08-563 088 67 E-post: asa.rurling@hsv.se

Insamling av blanketten:
Sinisa Sauli
Telefon: 019-17 62 15 E-post: sinisa.sauli@scb.se
Postadress: 701 89 Örebro
www.scb.se

Dina svar är skyddade

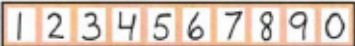

Dina uppgifter skyddas enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) samt personuppgiftslagen (1998:204). Det innebär att alla som arbetar med undersökningen har tystnadsplikt och att de insamlade uppgifterna endast redovisas i tabeller där ingen enskild persons svar kan utläsas. Numret högst upp på blanketten är till för att SCB under insamlingen ska kunna se vilka som har svarat och vilka som ska få en påminnelse. Efter avslutad bearbetning hos SCB avlägsnas alla identitetsuppgifter innan materialet överlämnas till Södertörns högskola för fortsatt bearbetning.

För att inte belasta dig med frågor om uppgifter som redan finns hos SCB kommer de svar du lämnar att kompletteras med uppgifter från register.

- Universitets- och högskoleregistret: utbildningsuppgifter
- Registret över totalbefolkningen: folkbokföringsuppgifter
- Utbildningsregistret: uppgift om föräldrarnas utbildning

Instruktioner:

Enkäten kommer att läsas maskinellt. När du besvarar enkäten ber vi dig därför tänka på att:

- Använda kulspeppenna med svart eller blå färg, inte röd. Använd inte blyertspenna!
- Skriva tydliga siffror:
- Skriva tydliga och STORA bokstäver:
- Markera dina svar med kryss, så här och INTE så här
- Om du vill ändra ditt svar, täck hela rutan:
- Om du vill skriva mer text än vad som får plats på de anvisade raderna/boxarna eller om du vill förklara/förtydliga något:
 - skriv inte mellan eller i närheten av svarsrutorna
 - skriv i stället på eventuell kommentarsida

+

+

Nuvarande studier

1:1 Studerade du på högskola eller universitet under vårterminen 2009?	☐ Ja ☐ Nej → <i>Tack för ditt svar. Sänd in blanketten i bifogat svarskuvert!</i>												
1:2 Mot vilken examen studerar du för tillfället?	☐ Högskoleexamen ☐ Kandidatexamen ☐ Magisterexamen, 160 poäng enligt den "gamla" ordningen ☐ Magisterexamen, 40 poäng enligt den "gamla" ordningen ☐ Magisterexamen, 60 högskolepoäng enligt den "nya" ordningen ☐ Masterexamen ☐ Yrkesexamen, mindre än 4 års studier ☐ Yrkesexamen, 4 års studier eller mer ☐ Har inte bestämt mig ☐ Studerar inte för att ta ut någon examen												
1:3 Studerar du på heltid eller deltid denna termin?	☐ Heltid – registrerad för minst 30 högskolepoäng ☐ Deltid – registrerad för mindre än 30 högskolepoäng												
1:4 På vilket/vilka språk hålls dina kurser denna termin? <i>Mer än ett svarsalternativ är möjligt.</i>	☐ Svenska ☐ Engelska ☐ Annat språk												
1:5 Hur viktiga är följande två aspekter för dig och hur väl uppfyller din utbildning dessa?													
1. "I det stora hela ger min utbildning en bra grund för att komma in på arbetsmarknaden."													
Hur viktigt är detta för dig?	<table border="0"> <tr> <td style="text-align: center;">Mycket viktigt</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td style="text-align: center;">Inte alls viktigt</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> </table>	Mycket viktigt					Inte alls viktigt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mycket viktigt					Inte alls viktigt								
☐	☐	☐	☐	☐	☐								
Hur väl uppfyller din utbildning detta?	<table border="0"> <tr> <td style="text-align: center;">I mycket hög grad</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td style="text-align: center;">Inte alls</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> </table>	I mycket hög grad					Inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I mycket hög grad					Inte alls								
☐	☐	☐	☐	☐	☐								
2. "I det stora hela ger min utbildning en bra grund för personlig utveckling."													
Hur viktigt är detta för dig?	<table border="0"> <tr> <td style="text-align: center;">Mycket viktigt</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td style="text-align: center;">Inte alls viktigt</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> </table>	Mycket viktigt					Inte alls viktigt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mycket viktigt					Inte alls viktigt								
☐	☐	☐	☐	☐	☐								
Hur väl uppfyller din utbildning detta?	<table border="0"> <tr> <td style="text-align: center;">I mycket hög grad</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td style="text-align: center;">Inte alls</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> </table>	I mycket hög grad					Inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I mycket hög grad					Inte alls								
☐	☐	☐	☐	☐	☐								

+

+

+

+

1:6 Planerar du att studera vidare när du är klar med dina nuvarande studier?	☐ Ja, kandidatprogram ☐ Ja, magister-/mastersprogram ☐ Ja, mot licentiatexamen ☐ Ja, mot doktorsexamen ☐ Ja, mot yrkesexamen ☐ Ja, annan utbildning än ovanstående ☐ Jag vet inte än → Fråga 2:1 ☐ Nej, jag planerar inte att studera vidare → Fråga 2:1
1:7 Var planerar du att studera vidare?	☐ I Sverige ☐ Utomlands

Studiebakgrund

2:1 Hur blev du behörig till din nuvarande högskoleutbildning? <i>Mer än ett svarsalternativ är möjligt</i>	☐ Gymnasieskola ☐ Komvux ☐ Annan utbildningsform (t.ex. folkhögskola, IB) ☐ Arbetslivserfarenhet eller liknande (25:4-regeln) ☐ Validering (bedömning) av reell kompetens
2:2 Vilket år och vilken termin blev du behörig till studier på grundnivå (grundläggande högskolestudier)?	År ☐ Hösterminen ☐ Vårterminen
2:3 Hade du några erfarenheter av arbetslivet innan du började dina högskolestudier? <i>Mer än ett svarsalternativ är möjligt.</i>	☐ Ja, ett års sammanhängande arbetslivserfarenhet (eller längre) på minst halvtid ☐ Ja, arbetslivserfarenhet som omfattade mindre än ett år <u>eller</u> mindre än halvtidsarbete ☐ Ja, yrkespraktik (t.ex. praktikant, lärling) ☐ Ja, sommarjobb ☐ Nej, ingen arbetslivserfarenhet
2:4 Har du gjort något/några uppehåll i dina studier som varat <u>minst ett år</u> innan du började högskoleutbildning eller under din högskoleutbildning? <i>Mer än ett svarsalternativ är möjligt.</i>	☐ Ja, jag gjorde ett längre uppehåll innan högskolan ☐ Ja, jag har gjort ett längre uppehåll i mina nuvarande högskolestudier ☐ Ja, jag gjorde ett längre uppehåll mellan tidigare och nuvarande högskolestudier ☐ Nej

+

2

+

+

Levnadsförhållanden

<p>3:1 Vem delar du hushåll med just nu? <i>Mer än ett svarsalternativ är möjligt.</i></p>	☐ Partner ☐ Barn ☐ Förälder/föräldrar eller motsvarande ☐ Med annan/andra än ovanstående ☐ Jag bor ensam
<p>3:2 Bor du i en studentbostad?</p>	☐ Ja, studentrum/studentkorridor ☐ Ja, studentlägenhet ☐ Ja, annat ☐ Nej
<p>3:3 Hur nöjd är du med din bostad?</p>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> Mycket nöjd Inte alls nöjd </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ </div>
<p>3:4 Hur lång tid tar det vanligtvis för dig att resa från din bostad till ditt universitet/din högskola?</p>	Ungefär <input style="width: 60px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> minuter (enkel väg)
<p>3:5 Hur långt är det till ditt universitet/din högskola från din bostad?</p>	Ungefär <input style="width: 60px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> kilometer
<p>3:6 Hur ofta vistas du vid ditt universitet/din högskola?</p>	☐ Vanligtvis 5–7 dagar per vecka ☐ Vanligtvis 3–4 dagar per vecka ☐ Vanligtvis 1–2 dagar per vecka ☐ Mer sällan än en gång per vecka
<p>3:7 Hur mycket pengar har du att leva på under <u>en genomsnittlig månad</u>? <i>Ange även 0 kr i förekommande fall</i></p>	
Studiebidrag (återbetalas ej)	<input style="width: 100%; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> kr
Studielån (återbetalas)	<input style="width: 100%; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> kr
Arbete (lön efter skatt)	<input style="width: 100%; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> kr
Stöd från föräldrar/partner	<input style="width: 100%; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> kr
Sparade medel	<input style="width: 100%; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> kr
Annat	<input style="width: 100%; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> kr
Totalt	<input style="width: 100%; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> kr

+

+

+

+

3:8 Vilka genomsnittliga utgifter har du per månad och vem betalar dessa?		
<i>Ange även 0 kr i förekommande fall</i>		
	Betalar själv	Betalas av andra (föräldrar, partner etc.)
Boende (inkl. el, vatten etc)	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Dagligvaror (mat, kläder, hygienartiklar, tidningar etc, dock ej tobak)	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Fritids-, kultur- och nöjesaktiviteter	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Resekostnader (månadskort, bensin etc.)	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Sjuk- och tandläkarvård	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Telefon, internet och TV	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Barnomsorg	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Andra regelbundna kostnader (lån, försäkringar, tobak etc.)	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Annat	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Totalt	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3:9 Vilka genomsnittliga studierelaterade utgifter har du per termin och vem betalar dessa?		
<i>Ange även 0 kr i förekommande fall</i>		
	Betalar själv	Betalas av andra (föräldrar, partner etc.)
Kostnader för läromedel (studentlitteratur/ -material etc.) samt kopiering och studieresor	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Avgifter till studentkår/-förening	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Annat	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Totalt	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3:10 I vilken grad instämmer du i påståendet – ”Jag har tillräckligt med pengar för att täcka mina månadskostnader”?	Instämmer helt	Instämmer inte alls
	☐	☐
3:11 Förvärsarbetar du under denna termin?	☐ Ja, jag arbetar regelbundet	
	☐ Ja, jag arbetar då och då	
	☐ Nej	
3:12 Har du förvärsarbetat under något lov det senaste året?	☐ Ja	
	☐ Nej	
3:13 Hur viktiga är dina studier jämfört med andra aktiviteter du deltar i?	☐ Studierna är viktigare	
	☐ Studierna är lika viktiga	
	☐ Studierna är mindre viktiga	

+

4

+

+

+

3:14 Hur många timmar går till lärarledd undervisning, självstudier och förvärsarbete under en normal vecka?
 Försök att fördela timmarna på de olika veckodagarna.
 Om det är svårt att beskriva en normal vecka, beskriv din senaste vecka.
 Ange även 0 timmar i förekommande fall.

	Mån	Tis	Ons	Tor	Fre	Lör	Sön
Lärarledd undervisning (lektioner, seminarier, laborationer, etc.)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Själv-/gruppstudier utöver den lärarledda undervisningen (läser, skriver, repeterar, förbereder, etc.)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Förvärsarbete	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

3:15 Utifrån den tid du ägnar dig åt undervisning, studier och förvärsarbete, hur nöjd är du med din arbetsbörda?

Mycket nöjd	☐	☐	☐	☐	☐	Inte alls nöjd
-------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	----------------

Studier utomlands

4:1 Har du studerat utomlands på utbildning motsvarande högskolenivå?

Ja
 Nej, men jag har för avsikt att studera utomlands → **Fråga 4:7**
 Nej → **Fråga 4:7**

4:2 Var studierna knutna till ett särskilt utbytesprogram?

Om du studerat utomlands vid flera tillfällen, svara för det tillfälle som varade längst.

Ja, ERASMUS (MUNDUS)
 Ja, TEMPUS
 Ja, LINGUA
 Ja, COMENIUS
 Ja, LEONARDO
 Ja, annat utbytesprogram, ange vilket:

<input type="text"/>

Nej, de ingick i mina ordinarie studier
 Nej, jag ordnade allting själv

4:3 Hur finansierade du dina studier utomlands?
 Svara för det tillfälle du studerade utomlands under längst tid.
 Mer än ett svarsalternativ är möjligt.

1. Bidrag från föräldrar/familj
 2. Sparad inkomst från tidigare arbete
 3. Genom arbete under studietiden utomlands
 4. Studiebidrag/-lån från studielandet
 5. Svenskt studielån
 6. Svenskt studiebidrag
 7. Bidrag/stipendium från EU
 8. Annat

4:4 Vilket av ovanstående alternativ var den huvudsakliga finansieringskällan för dina studier utomlands?

Ange något av alternativen 1–8 i fråga 4:3

Alternativ nr

+

5

+

+

+

4:5 Hur betydelsefulla var följande aspekter för dina studier utomlands och hur väl uppfylldes dessa?										
	Betydelse					Uppfyllelse				
	Mycket stor				Ingen alls	Mycket stor				Ingen alls
Personlig utveckling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Språkutveckling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utbildningens kvalitet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att leva och studera i en annan miljö	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gästuniversitetets service (t.ex. hjälp med att skaffa bostad, information om studentförmåner)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4:6 Har du varit utomlands för andra studierelaterade verksamheter under din nuvarande utbildning? Uppge antal månader och land. Om du varit utomlands mer än en gång för en verksamhet, redogör för den senaste.		
	Antal månader	Land
Forskning/undersökning	☐	☐
Praktikarbete/verksamhetsförlagda studier	☐	☐
Sommarskola	☐	☐
Språkkurs	☐	☐
Annat	☐	☐

4:7 I vilken utsträckning utgör följande aspekter ett hinder för dig att studera utomlands?					
	Stort hinder				Inget hinder
Jag har otillräckliga språkkunskaper	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har svårt att få tag på information	☐	☐	☐	☐	☐
Det är svårt att hitta bostad	☐	☐	☐	☐	☐
Jag måste vara borta från partner, barn, vänner	☐	☐	☐	☐	☐
Jag går miste om sociala förmåner (t.ex. barnbidrag)	☐	☐	☐	☐	☐
Jag går miste om möjligheten att arbeta extra	☐	☐	☐	☐	☐
Jag får en större ekonomisk börda	☐	☐	☐	☐	☐
Jag saknar motivation	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har liten nytta av studierna i min svenska utbildning	☐	☐	☐	☐	☐
Mina studier i Sverige blir försenade	☐	☐	☐	☐	☐
Det blir problem med att få utbildning godkänd i Sverige	☐	☐	☐	☐	☐
Det är liten tillgång till utbytesprogram i Sverige	☐	☐	☐	☐	☐
Det finns problem med inresebestämmelser (visum, uppehållstillstånd)	☐	☐	☐	☐	☐
Det är svårt att komma in på önskat universitet och/eller utbildning	☐	☐	☐	☐	☐
Studier utomlands passar inte in i den utbildning jag går nu	☐	☐	☐	☐	☐
Jag tror att jag får en sämre utbildning i ett annat land	☐	☐	☐	☐	☐

+

6

+

+

Uppgifter om dig

<p>5:1 Vilket är ditt modersmål? <i>Mer än ett svarsalternativ är möjligt.</i></p>	☐ Svenska ☐ Arabiska ☐ Bosniska/kroatiska/serbiska ☐ Spanska ☐ Finska ☐ Albanska ☐ Engelska ☐ Persiska	☐ Turkiska ☐ Kurdiska ☐ Somaliska ☐ Något av minoritetsspråken meänkieli (tornedalsfinska, samiska, romani chib eller jiddisch) ☐ Annat
<p>5:2 Vilka språkkunskaper har du?</p>	<p>Mycket bra</p>	<p>Inga kunskaper alls</p>
<p>Svenska</p> <p>Engelska</p> <p>Franska</p> <p>Spanska</p> <p>Tyska</p> <p>Annat språk. Ange vilket</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
<p>5:3 Har du barn?</p>	☐ Ja, jag har <input style="width: 30px; height: 20px; border: 1px solid orange;" type="text"/> stycken barn ☐ Nej → Fråga 5:5	
<p>5:4 Hur gammalt är ditt yngsta barn?</p>	<input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid orange;" type="text"/> år	
<p>5:5 Är du född i Sverige?</p>	☐ Ja ☐ Nej	
<p>5:6 Är båda dina föräldrar födda i Sverige?</p>	☐ Ja ☐ Nej	
<p>5:7 Försvåras dina studier av något av följande? <i>Mer än ett svarsalternativ är möjligt.</i></p>	☐ Kronisk sjukdom ☐ Fysisk funktionsnedsättning ☐ Psykiska besvär ☐ Andra hälsoproblem ☐ Nej → Fråga 6:1	
<p>5:8 I vilken mån tycker du att det tas tillräcklig hänsyn till ditt hälsoproblem/din funktionsnedsättning i din utbildning?</p>	<p>Mycket stor grad</p>	<p>Ingen grad</p>
<p>☐ ☐ ☐ ☐ ☐</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐

+

+

+

+

Familjebakgrund

Följande avsnitt innehåller några frågor om din familjebakgrund. Frågorna handlar om dina föräldrar eller de personer som haft en föräldraroll under din uppväxt. Om fler personer haft denna roll, utgå från dem som du tillbringat mest tid med.

6:1 Vilken är dina föräldrars nuvarande sysselsättning?		
Välj det svarsalternativ som passar bäst (endast ett för respektive förälder).		
Vid tillfällig frånvaro mindre än 3 månader (sjukdom, semester, tjänstledighet), ange den vanliga sysselsättningen.		
	Mamma	Pappa
Arbetar/egen företagare heltid	☐	☐
Arbetar/egen företagare deltid	☐	☐
Arbetslös/arbetsökande	☐	☐
Annat (t.ex. studerar, pensionär)	☐	☐
Vet ej/avliden	☐	☐
6:2 Inom vilket yrkesområde arbetar eller arbetade dina föräldrar?		
Välj det svarsalternativ som passar bäst (endast ett för respektive förälder).		
	Mamma	Pappa
Ledningsarbete (t.ex. cheftjänsteman, verkställande direktör, företagschef, politiker)	☐	☐
Arbete som kräver teoretisk specialistkompetens (t.ex. lärare, civilingenjör, läkare, specialistsjuksköterska, advokat, journalist, revisor, präst)	☐	☐
Arbete som kräver kortare högskoleutbildning eller motsvarande kunskaper (t.ex. högskoleingenjör, datatekniker, sjuksköterska, förskolelärare, mäklare, polis, inköpare, banktjänsteman)	☐	☐
Kontors- och kundservicearbete (t.ex. sekreterare, kassapersonal, telefonist, receptionist, brevbärare)	☐	☐
Service-, omsorgs- och försäljningsarbete (t.ex. kock, undersköterska, vårdbiträde, frisör, brandman, väktare, försäljare)	☐	☐
Arbete inom jordbruk, trädgård, skogsbruk och fiske	☐	☐
Hanverksarbete inom byggverksamhet och tillverkning (t.ex. gruvarbetare, byggnadsarbetare, målare, svetsare, mekaniker, grafiker, bagare, slaktare, skräddare)	☐	☐
Process och maskinoperatörsarbete, transportarbete (t.ex. processoperatör, maskinoperatör, montör, lok-, taxi-, buss-, kran- och truckförare)	☐	☐
Arbete utan krav på särskild yrkesutbildning (t.ex. lokalvårdare, vaktmästare, grovarbetare)	☐	☐
Militärt arbete	☐	☐
Vet ej	☐	☐

+

8

+

+

+

6:3 Vissa personer anses ha en hög social ställning och andra anses ha en låg social ställning.	☐ Hög social ställning
	☐
Beträffande din familjebakgrund, var skulle du placera dina föräldrar på en skala där den övre delen anger hög social ställning och den nedre delen anger låg social ställning?	☐
	☐
	☐
	☐
	☐
	☐
	☐
	☐
	☐ Låg social ställning

Tack för att du svarade på enkäten!

+

9

+

Bilaga 4

Datainsamling

Datainsamlingen från studenter i Sverige genomfördes under perioden november 2009 till januari 2010 av SCB.

Som nämnts ovan utgår Eurostudent från ett antal frågor som är desamma i de deltagande länderna. Högskoleverket beslutade i samband med utarbetandet av enkäten att samtliga frågor i det gemensamma frågebatteriet skulle användas och att det inte skulle läggas till några nationella frågor. Frågorna har översatts till svenska och svenska förhållanden och satts samman i en *enkät* till de svenska studenterna. Den består av sammanlagt 44 frågor och är uppdelad i sex frågeområden: nuvarande studier; studiebakgrund; levnadsförhållanden; studier utomlands; uppgifter om studenten samt familjebakgrund.

Några av de variabler som efterfrågades i det gemensamma frågebatteriet kunde hämtas från de *register* som SCB håller och behövde således inte ingå i den svenska enkäten. Följande variabler har hämtats från SCB:s *register* (universitets- och högskoleregistret, registret över totalbefolkningen och utbildningsregistret): kön; ålder; studieinriktning; studieort; lärosäte; om studierna bedrivs på distans; samt föräldrarnas utbildningsnivå. Registeruppgifterna har kopplats till enkätsvaren från respektive respondent. Registeruppgifterna har använts såväl för analys av det svenska resultatet som för inrapportering till den internationellt jämförande rapporten.

Urval och svarsprocent

För att kunna göra ett urval skapade SCB från högskoleregistret en urvalsram utifrån de kriterier som tidigare hade fastställts inom Eurostudent-projektet:

- Studenter som oavsett nationalitet har avslutat sin tidigare utbildning i Sverige ("resident students"). Studenter som har kommit till Sverige enbart för att läsa en utbildning på universitet eller högskola har exkluderats
- Heltidsstudenter och deltidstudenter
- Studenter vid de lärosäten som i de olika länderna anses vara "normala" lärosäten (i Sverige innebär det att studenter vid institutioner som t.ex. enbart ger psykoterapi eller teologi inte ingår)
- Studenter på ISCED 5A-nivå (fristående kurser, generella program, yrkesprogram)
- Distansstudenter.

Högskoleverket beslutade i samråd med SCB att studenterna dessutom skulle uppfylla kravet om att ha varit registrerade under minst vårterminen och höstterminen 2009.

Den fastställda urvalsramen bestod av 161 974 studenter. Inom denna grupp gjordes ett obundet slumpmässigt urval för att välja ut 5 000 personer.

De studenter som valdes ut fick ett informationsbrev, där de ombads att besvara enkäten, och enkäten i pappersversion hemskickade. Av informationsbrevet framgick att de kunde välja att besvara frågorna genom att skicka in pappersenkäten eller genom att logga in på webben och besvara frågorna elektroniskt.

Totalt besvarade 2 541 personer enkäten, dvs. cirka 51 procent. Av dessa svarade 68 personer ”Nej” på frågan om de studerade på högskola eller universitet under vårterminen 2009. Resterande 2 473 personer svarade ”Ja” på den frågan.

Som nämnts ovan kunde de tillfrågade studenterna välja att besvara enkäten i pappersformat eller elektroniskt. 65 procent valde pappersenkäten och 35 procent webbenkäten.

Jämförelse mellan studenterna i undersökningen och studentgruppen i sin helhet

Som framgår ovan omfattar Eurostudent en studentgrupp som utgör mindre än hälften av den totala studentpopulationen i Sverige. Vägda data för att representera hela den gruppen har rapporterats in till Eurostudent-projektet och kommer att användas i den internationellt jämförande gruppen. Höskoleverket har dock beslutat att den här rapporten endast ska omfatta de studenter som har besvarat enkäten, så därför har ovägda data använts. Vanligtvis omfattas samtliga studenter då Höskoleverket undersöker de svenska studenterna.

Höskoleverket har inte data som endast omfattar de studenter som ingår i målgruppen för Eurostudent (se ovan). Därför kan ingen jämförelse göras mellan sammansättningen av den gruppen och den grupp studenter som har besvarat enkäten. En jämförelse görs istället med hela den svenska studentpopulationen.

Uppgifterna nedan har framför allt hämtats från Höskoleverkets årsrapport 2010.²¹ En jämförelse mellan den grupp som ingår i undersökningen och hela studentgruppen visar att det finns likheter, men också att det finns skillnader.

Könsfördelning är i stort sett densamma i den här gruppen som i hela studentgruppen. Gruppen äldre studenter (30 år eller äldre) är dock underrepresenterad. I den här undersökningen är cirka 15 procent av studenterna 30 år eller äldre och i hela studentgruppen var motsvarande andel cirka en tredjedel vårterminen 2009. Gruppen 40 år eller äldre utgjorde vårterminen 2009 15 procent av studenterna. I den här undersökningen är den andelen cirka 4,5 procent.

Yngre studenter är å andra sidan överrepresenterade i den här undersökningen. Studenter som är 21 år eller yngre utgör 20 procent i den här undersökningen. Den andelen låg vårterminen 2009 cirka 13 procent. Åldersgruppen

21. *Universitet & högskolor. Höskoleverkets årsrapport 2010. Rapport 2010:10 R.*

22–24 år utgör ungefär 40 procent av studenterna i den här undersökningen; den andelen låg vårterminen 2009 på cirka 27 procent.

När det gäller studenter med utländsk bakgrund, är det svårt att jämföra den här gruppen med den grupp som vanligtvis menas i Sverige (se sidan 12). Enligt den svenska definitionen hade 18 procent av nybörjarna läsåret 2008/09 utländsk bakgrund; i den här undersökningen är andelen 25 procent. Man ska komma ihåg att definitionen i den här undersökningen är vidare än den som vanligtvis används i Sverige. När det gäller könsfördelningen bland studenter med utländsk bakgrund var den 2008/09 ungefär densamma som för gruppen studenter med svensk bakgrund.

Om man tittar på föräldrarnas utbildningsnivå för de studenter som ingår i den här undersökningen överensstämmer de i stort med de uppgifter som finns för högskolenybörjarna under 35 år läsåret 2007/08. Andelen studenter med eftergymnasialt utbildade föräldrar uppgick läsåret 2007/08 till 56 procent. Andelen med föräldrar med eftergymnasial utbildning längre än tre år uppgick till cirka en tredjedel, medan andelen med förgymnasialt utbildade föräldrar uppgick till 6 procent.²²

I Eurostudent efterfrågas om studenterna är registrerade för 30 högskolepoäng under en termin och därmed heltidsstuderande. I undersökningar som utgår från SCB:s register definieras deltid som att en student är registrerad på mindre än 75 procent av heltid, dvs. mindre än 22,5 högskolepoäng. Med den definitionen brukar deltidstudenterna uppgå till cirka 25 procent.²³

Andelen distansstudenter är dock ungefär densamma här som i andra studier. Andelen distansstudenter varierar dock mellan olika terminer. Vårterminen 2008 var cirka 15 procent av studenterna distansstudenter. Vårterminen 2009 var motsvarande andel 19 procent. I den här undersökningen är andelen 16 procent.

Enligt Högskoleverkets årsrapport för 2010 studerade 40 procent av helårsstudenterna²⁴ på yrkesexamensprogram, 26 procent på generella och konstnärliga program, medan 33 procent fanns på fristående kurser under 2009. För närvarande pågår en omläggning av statistiken som rör ämnesområden. Det finns därför inget bra jämförelsematerial mellan gruppen i den här undersökningen och hela studentpopulationen.

I den här undersökningen anger 13 procent av studenterna att de har barn. Andelen studenter med barn brukar ligga kring 20 procent då man helt utgår från registeruppgifter.²⁵

22. För mer information om studenternas sociala bakgrund, dvs. föräldrarnas utbildningsnivå, se *Högskolenybörjare 2007/08 och doktorandnybörjare 2006/07 efter föräldrars utbildningsnivå*. Statistiskt meddelande UF 20 SM 0802, Högskoleverket och SCB.

23. *Vilka är studenter? En undersökning om studenterna i Sverige*. Högskoleverkets rapport 2008:33 R.

24. Helårsstudenter brukar användas för att beskriva volymen studenter. Eftersom alla studenter inte är registrerade på heltid under hela året är antalet helårsstudenter cirka 70 procent av antalet individer som har varit registrerade någon gång under läsåret.

25. Se till exempel Högskoleverkets rapport 2008:33 R och Högskoleverkets årsrapport 2009.

Högskoleverket är en myndighet för frågor som rör universitet och högskolor. Verket arbetar med kvalitetsbedömningar, tillsyn, uppföljningar, utveckling av högre utbildning, utredningar och analyser, bedömning av utländsk utbildning och studieinformation.

Läs mer på vår webbplats www.hsv.se.